

Univerzita Karlova

Filozofická fakulta

Katedra pedagogiky

Diplomová práce

Bc. Martina Kohoutová

**Specifika vzdělávacího systému ve Španělsku: bilingvní
vzdělávání v autonomní oblasti Galicie**

*Specificities of the education system in Spain: bilingual education in the
Autonomous Community of Galicia*

Poděkování

Ráda bych poděkovala prof. PaedDr. Ondreji Kaščákovi, Ph.D., za odborné vedení a cenné rady, zejména k empirické části práce. Mé poděkování patří rovněž respondentům, galicijským učitelům a učitelkám, za jejich ochotu, otevřenost a čas, který mi věnovali. *Moitas graziñas!*

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci *Specifika vzdělávacího systému ve Španělsku: bilingvní vzdělávání v autonomní oblasti Galicie* vypracovala samostatně, že jsem řádně citovala všechny použité prameny a literaturu a že práce nebyla využita v rámci jiného vysokoškolského studia či k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze dne 15.12. 2024

Martina Kohoutová

Abstrakt

Diplomová práce se zaměřuje na analýzu vzdělávacího systému Galicie, jedné z autonomních oblastí Španělska, kde vedle španělštiny funguje jako kooficiální jazyk také galicijština. Cílem práce je popsat současný stav bilingvního vzdělávání v regionu, zhodnotit jeho legislativní, politické a společenské aspekty a srovnat jej s bilingvním vzděláváním v jiných španělských regionech.

Teoretická část práce se nejprve věnuje pojmu bilingvismus a jeho roli v evropském kontextu. Autorka dále popisuje jazykovou situaci ve Španělsku a zkoumá, jak politické a právní aspekty ovlivňují zavádění bilingvního vzdělávání. Samostatná kapitola je věnována vývoji vzdělávacího systému Galicie a jeho dopadu na používání galicijštiny ve školách a ve společnosti.

Empirická část práce se opírá o kvalitativní výzkum provedený mezi učiteli galicijských škol. Výzkum identifikuje klíčové faktory ovlivňující efektivitu bilingvní výuky, jako je mezigenerační jazykový přenos, přístup učitelů a žáků k jednotlivým jazykům a vliv regionální legislativy. Závěry ukazují, že zatímco bilingvní vzdělávání má přispívat k posílení jazykové identity Galicijců, přetrvávají výzvy spojené s nerovným přístupem ve venkovském a městském prostředí, mezigeneračním přenosem a jazykovou prestiží.

Klíčová slova: bilingvní vzdělávání, vzdělávací systém ve Španělsku, Galicie, jazyková politika, galicijština, bilingvismus, regionální jazyky

Abstract

The thesis focuses on the analysis of the educational system of Galicia, one of the autonomous regions of Spain, where, in addition to Spanish, Galician also functions as a co-official language. The aim of the thesis is to describe the current state of bilingual education in the region, to evaluate its legislative, political and social aspects and to compare it with bilingual education in other Spanish regions.

The theoretical part of the thesis first discusses the concept of bilingualism and its role in the European context. The author then describes the linguistic situation in Spain and examines how political and legal aspects influence the implementation of bilingual education. A separate chapter is devoted to the development of the education system in Galicia and its impact on the use of Galician in schools and society.

The empirical part of the thesis is based on qualitative research conducted among Galician school teachers. The research identifies key factors affecting the effectiveness of bilingual education, such as intergenerational language transfer, teachers' and students' attitudes towards each language, and the influence of regional legislation. The findings show that while bilingual education is intended to contribute to strengthening the linguistic identity of Galicians, challenges remain related to unequal access in rural and urban settings, intergenerational transmission and linguistic prestige.

Key words: bilingual education, education system in Spain, Galicia, language policy, Galician, bilingualism, regional languages

Obsah

1. Úvod.....	8
2. Teoretický rámec	9
2.1. Bilingvismus a jeho význam v kontextu vzdělávání	9
2.2. Pohled Evropské unie na regionální a menšinové jazyky v souvislosti se vzděláváním.....	10
2.3. Současná jazyková situace ve Španělsku	14
3. Kontext vzdělávacího systému ve Španělsku.....	18
3.1. Evoluce vzdělávacího systému ve Španělsku a jeho vliv na bilingvní vzdělávání	18
3.2. Politické a právní aspekty bilingvního vzdělávání ve španělském kontextu.....	20
3.2.1. Politický rámec a legislativa podporující bilingvní vzdělávání na celostátní úrovni	20
3.2.2. Charta regionálních či menšinových jazyků a Španělsko.....	22
4. Analýza současného stavu vzdělávání v Galicii.....	25
4.1. Současná jazyková situace v Galicii.....	25
4.2. Vzdělávací systém a bilingvní vzdělávání v Galicii.....	27
4.2.1. Vývoj bilingvního vzdělávání v Galicii a jeho dopady	28
4.2.2. Učitelé v bilingvním prostředí.....	30
4.3. Srovnání bilingvního vzdělávání v Galicii s bilingvním vzděláváním v jiných autonomních oblastech Španělska.....	32
5. Specifika bilingvního vzdělávání v Galicii	39
6. Empirická část	41
6.1. Cíl výzkumu a výzkumné otázky	41
6.2. Metodologie výzkumu.....	42
6.2.1. Popis zvolené metodiky.....	42
6.2.2. Výzkumné nástroje a techniky	42
6.2.3. Popis vzorku a procesu sběru dat	44
6.3. Prezentace výsledků výzkumu	45
6.3.1. Jazyková identita	45
6.3.2. Jazyková politika a institucionální podpora	47
6.3.3. Zkušenost učitelů s bilingvním vzděláváním	49
6.3.4. Benefity dvojjazyčného vzdělávání.....	51
6.3.5. Výzvy v jazykovém přenosu a používání jazyka	52
6.3.6. Výzvy ve vzdělávacím systému	54
6.3.7. Role institucí ve výuce a podpoře jazykového rozvoje	54
6.3.8. Budoucnost galicijštiny	56

6.3. Interpretace a diskuse	57
6.4. Vyhodnocení výzkumných otázek	58
7. Závěr.....	62
Citovaná literatura	64
Přílohy	66
Příloha č.1: Přepis polostrukturovaného rozhovoru U3 v originálním španělském jazyce s ukázkou kódování	67
Příloha č.2: prázdný informovaný souhlas, v galicijštině a s překladem do českého jazyka	79
Příloha č.3: Set výzkumných otázek	81

1. Úvod

V globalizovaném světě, kde se kulturní rozmanitost stává neodmyslitelnou součástí moderních společností, nabývá vzdělávání ve více než jednom jazyce na důležitosti. Bilingvní vzdělávání představuje nejen prostředek k osvojování jazykových dovedností, ale také nástroj k posílení jazykové identity, kulturní hrdosti a sociální soudržnosti. Ve španělském kontextu, kde vedle španělštiny existují v některých autonomních oblastech i další kooficiální jazyky, nabízí bilingvní vzdělávání jedinečný prostor k analýze jeho dopadů, výzev a přínosů. Jednou z autonomních oblastí, kde bilingvní vzdělávání hraje klíčovou roli, je Galicie. Tento region na severozápadě Španělska je charakteristický svou jazykovou dualitou, kde jako kooficiální jazyk vedle španělštiny vystupuje galicijština. Historická marginalizace galicijštiny za doby Frankovy diktatury zanechala na jazykové situaci v Galicii hluboké stopy, které se projevují dodnes. Současně ale galicijština zůstává důležitým prvkem regionální identity, je předmětem ochrany a také klíčovým prvkem vzdělávací politiky.

Tato diplomová práce si klade za cíl analyzovat specifika vzdělávacího systému Galicie se zaměřením na problematiku bilingvního vzdělávání. Hlavními cíli práce jsou popis současné podoby bilingvního vzdělávání v Galicii, analýza legislativních, politických a společenských aspektů, které ovlivňují podobu a realizaci bilingvního vzdělávání v tomto regionu, a porovnání bilingvního vzdělávání v Galicii s dalšími bilingvními systémy v jiných autonomních oblastech Španělska.

Práce je strukturována do dvou hlavních částí — teoretické a empirické. Teoretická část se zaměřuje na téma bilingvismu v evropském i španělském kontextu, představuje pojmy a koncepty spojené s bilingvním vzděláváním a popisuje legislativní rámec vzdělávací politiky ve Španělsku a v autonomní oblasti Galicie. V empirické části je realizován kvalitativní výzkum zaměřený na zkušenosti a postoje galicijských učitelů. Cílem výzkumu je identifikovat klíčové faktory ovlivňující efektivitu bilingvní výuky a zmapovat, jaké výzvy či bariéry učitelé v procesu vzdělávání v galicijštině a španělštině shledávají.

2. Teoretický rámec

2.1. Bilingvismus a jeho význam v kontextu vzdělávání

V této práci se budeme běžně setkávat s pojmem bilingvismus nebo multilingvismus. Tato slova bývají zejména s rostoucí globalizací v posledních letech často slyšet ve veřejném prostoru. S jejich definicí to ovšem není vůbec jednoduché, a i akademici si navzájem často odporují. V současné době převažují takové přístupy k bilingvismu, které hlásá například francouzský psycholinguista François Grosjean, který studiu bilingvismu zasvětil celou svou kariéru. On ho definuje jako „užívání dvou či více jazyků (respektive nářečí) v každodenním životě“.¹

Dle něj neplatí fakt, že bychom za bilingvního mluvčího mohli jednoduše považovat člověka, který od dětství plyně užívá dva jazyky, ale toto téma je ve skutečnosti mnohem komplexnější. Dle Grosjeana si řada bilingvních mluvčích osvojila některý nebo některé z jazyků až v průběhu dospívání či dospělosti a většinou ovládá jeden jazyk lépe než druhý. Je také zcela běžné, že má v jednom z jazyků cizí přízvuk. Často totiž dochází k tomu, že mluvčí užívá své jazyky pro rozdílné účely.² Například s jedním pouze mluví se svými rodiči, neumí v něm číst ani psát, a druhý používá ve škole. Také tedy neplatí, že oba jazyky musí ovládat perfektně a zcela plyně. V průběhu celého života se zároveň situace multilingvních mluvčích často mění, mění se také dominance jednotlivých jejich jazyků.³

Z výše uvedeného vyplývá, že díky této poměrně obecné a holistické definici je mezi bilingvními a multilingvními mluvčími poměrně velké množství lidí. Podobně máme také velké množství bilingvních a multilingvních států, tedy zemí, kde se setkávají dva nebo více jazyků. Tento jev není zapříčiněn pouze globalizací – na světě totiž existuje mnohem více jazyků než států. Je logické, že tato fakta se promítnou ve všech sférách veřejného života, včetně vzdělávání. Stejně jako je velké množství přístupů k samotnému bilingvismu, tak je i mnoho přístupů k bilingvnímu vyučování. To může být realizováno mnoha různými způsoby. Jednotlivé modely se liší zejména svými cíli a pro ně zvolenými strategiemi. Například dle Bakera spočívá základní rozdíl v tom, zda se zaměřují na podporu bilingvismu a *biliteracy*,

¹ Grosjean, François. Bilingvismus: krátké představení In F. Grosjean a P. Li (Eds.). *Psycholinguistika bilingvismu*. Praha : Nakladatelství Karolinum, 2019. s. 15.

² Tamtéž, s. 17-18.

³ Tamtéž, s. 19.

tedy schopnosti číst a psát ve dvou jazycích, nebo zda upřednostňují asimilaci žáků do majoritního jazyka.⁴ Dle klasifikace Bakera bychom jako příklad asimilačního modelu mohli zařadit např. *submersion* („ponoření“), kdy se děti z menšinových jazykových skupin vystavují pouze majoritnímu jazyku s cílem postupné integrace. Dále i *přechodné bilingvní vzdělávání*, které začíná výukou v rodném jazyce žáků, ale postupně přechází k výuce v majoritním jazyce, čímž dochází k částečné ztrátě původního jazyka.⁵

Naproti tomu silné formy bilingvního vzdělávání, jako je *dvojjazyčné vyučování* nebo imerzní vzdělávání, podporují rozvoj plné jazykové kompetence ve dvou jazycích. Například model *dvojjazyčného vyučování*, populární v USA, slučuje studenty z majoritního i minoritního jazykového prostředí, přičemž oba jazyky mají ve výuce rovnocennou pozici.⁶ Imerzní programy, původem z Kanady, se zaměřují na to, aby studenti dosáhli vysoké úrovně v druhém jazyce, aniž by přišli o kompetenci v prvním.⁷

Pravda je, že bychom mohli jmenovat ještě mnoho dalších modelů a příkladů bilingvního vzdělávání. V ideálním případě by samozřejmě měly co nejvíce odrážet specifické potřeby studentů i obecnější společenské cíle, jako je integrace, udržování jazykové rozmanitosti a podpora kulturní identity. Podstatné je ale uvědomit si zejména to, že zvolená vzdělávací strategie bude vždy ovlivněna vzdělávací politikou státu, jeho pohledem na bilingvismus a jeho cíli v této oblasti.

2.2. Pohled Evropské unie na regionální a menšinové jazyky v souvislosti se vzděláváním

Španělsko a Českou republiku spojuje skutečnost, že obě patří mezi 27 zemí Evropské unie. Členství v tomto společenství přináší řadu výhod – od volného pohybu přes bezpečný prostor až po hospodářskou spolupráci mezi členskými státy. Aby mohly členské země plně využívat všech těchto výhod, je zásadní, aby si uvědomovaly své závazky a ztotožňovaly se s unijními

⁴ Baker, Colin. *Foundations of Bilingual Education and Bilingualism*. Clevedon : Multilingual Matters Ltd, 2001. ISBN 1-85359-524-1. s. 193.

⁵ Tamtéž, s. 194 – 195.

⁶ Tamtéž, s. 202.

⁷ Tamtéž, s. 204.

hodnotami a vizemi. Tento princip proniká do všech oblastí života, včetně národní a jazykové identity, která se promítá do každodenního života občanů.

Evropská unie považuje kulturní a jazykovou rozmanitost za svou charakteristickou a definující hodnotu. Jako součást svého kulturního dědictví se jí zavazuje chránit, podporovat a dále rozvíjet. Z této myšlenky vychází i její jazyková politika, která staví na principu mnohojazyčnosti.⁸ Tento princip, zakotvený v Listině základních práv EU, představuje základní hodnotu Unie a patří mezi její nejvýznamnější zásady.

Oficiální cíle politiky mnohojazyčnosti EU zahrnují:

- komunikaci s občany v jejich rodných jazycích
- ochranu jazykové rozmanitosti Evropy
- podporu výuky cizích jazyků napříč celou Unií⁹

Mnohojazyčnost prostupuje všemi oblastmi politiky Unie. Komunikace s občany, právní dokumenty, zasedání orgánů či projevy europoslanců – to vše probíhá ve 24 úředních jazycích nebo je zajištěno překlady a tlumočením. Unie se aktivně snaží, aby všechny úřední jazyky byly rovnocenné a aby každý občan mohl komunikovat a být informován ve svém rodném jazyce.

Politika mnohojazyčnosti hraje klíčovou roli také ve vzdělávání. Evropský prostor se vyznačuje kulturní a jazykovou rozmanitostí, jazyky tvoří důležitou součást identity občanů, a jejich znalost pomáhá překonávat bariéry, posilovat vzájemné porozumění a budovat vztahy pro lepší společné soužití. Unie se zavázala pokračovat v podpoře jazykového vzdělávání, a to nejen pro posílení kulturní soudržnosti, ale také jako prostředek rozvoje.¹⁰

Rada Evropy stanovila mnohojazyčnost jako jednu z osmi klíčových kompetencí pro celoživotní učení. Tyto kompetence zahrnují znalosti, dovednosti a postoje nezbytné pro osobní

⁸ Evropská unie. Jazyky. *Evropská unie*. [Online] [cit. 2024-10-29]. Dostupné z: https://european-union.europa.eu/principles-countries-history/languages_cs.

⁹ Tamtéž

¹⁰ Commission, European. Jazyková rozmanitost. *European Education Area*. [Online] [cit. 2024-10-29]. Dostupné z: <https://education.ec.europa.eu/cs/focus-topics/improving-quality/multilingualism/linguistic-diversity?>.

rozvoj, zaměstnatelnost, sociální začlenění a aktivní občanství.¹¹ Doporučení Rady poskytuje společný evropský rámec klíčových kompetencí, určený pro tvůrce politik, poskytovatele vzdělávání, odbornou přípravu, sociální partnery a samotné studující. Tento rámec zahrnuje i inovativní přístupy ke vzdělávání, hodnocení a podporu pedagogických pracovníků, kteří hrají významnou roli v rozvoji těchto kompetencí.¹²

Podpora jazykového vzdělávání přináší individuální výhody, jako je osobní růst a vyšší konkurenceschopnost na trhu práce, a zároveň posiluje soudržnost a vzájemné porozumění v celé Unii. Ekonomicky je jazykové vzdělávání přínosem také pro firmy, které díky jazykovým dovednostem zaměstnanců mohou expandovat na mezinárodní trhy a posílit svou konkurenceschopnost.¹³

Na území Evropské unie se kromě úředních jazyků hovoří přibližně 60 dalšími jazyky. Tato rozmanitost je zakotvena v článku 22 Listiny základních práv EU: „Unie respektuje kulturní, náboženskou a jazykovou rozmanitost.“¹⁴ Tento článek úzce souvisí s článkem 21, který zakazuje diskriminaci příslušníků menšin a vyzývá k jejich respektování.¹⁵ Dodržování Listiny základních práv EU kontroluje Evropská komise, přičemž právo definovat nebo uznávat národnostní menšiny zůstává v kompetenci jednotlivých států. Unie však zároveň uznává právo menšin na sebeurčení, a to jak národnostních, tak regionálních menšinových jazyků.¹⁶ K ochraně práv v oblasti jazyka vznikl v roce 1992 dokument Rady Evropy – Charta regionálních či menšinových jazyků.

¹¹ Commission, European. Jazyková rozmanitost. *European Education Area*. [Online] [cit. 2024-10-29]. Dostupné z: <https://education.ec.europa.eu/cs/focus-topics/improving-quality/multilingualism/linguistic-diversity?>.

¹² European Commission. Mnohojazyčnost jako klíčová kompetence. *European Education Area*. [Online] [cit. 2024-10-29]. Dostupné z: <https://education.ec.europa.eu/cs/focus-topics/improving-quality/multilingualism/multilingualism-as-a-key-competence>.

¹³ European Commission. Informace o politice mnohojazyčnosti. *European Education area*. [Online] [cit. 2024-10-29]. Dostupné z: <https://education.ec.europa.eu/cs/focus-topics/improving-quality/multilingualism/about-multilingualism-policy>.

¹⁴ Listina základních práv Evropské unie, ve znění publikované v Úředním věstníku EU C 303 ze dne 14. 12. 2007. *European Union*. [Online] [cit. 2024-10-29]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:12012P/TXT>.

¹⁵ Tamtéž

¹⁶ European Commission. Mnohojazyčnost jako klíčová kompetence. *European Education Area*. [Online] [cit. 2024-10-29]. Dostupné z: <https://education.ec.europa.eu/cs/focus-topics/improving-quality/multilingualism/multilingualism-as-a-key-competence>.

Charta definuje regionální a menšinové jazyky jako ty, které jsou:

- i) tradičně užívány na daném území státu občany tohoto státu, kteří tvoří skupinu početně menší než ostatní obyvatelstvo státu; a
- ii) odlišné od úředního jazyka (úředních jazyků) státu, ani jazyky migrantů
- výraz „území, kde je regionální nebo menšinový jazyk užíván“ označuje zeměpisnou oblast, kde je tento jazyk vyjadřovacím prostředkem takového počtu osob, který opodstatňuje přijetí různých ochranných a podpůrných opatření uvedených v této Chartě¹⁷

Pokud se regionální či menšinový jazyk vyskytuje na území státu, který je Chartě smluvně zavázán, tento stát je pak v rámci vzdělávání povinen k „poskytování vhodných forem a prostředků pro výuku a studium regionálních nebo menšinových jazyků na všech vhodných stupních“ a „poskytování možností, aby se osoby, které neovládají regionální nebo menšinový jazyk a žijí v oblasti, kde je užíván, mohly, pokud si to přejí, tomuto jazyku učit“ a „prosazování studia a výzkumu regionálních nebo menšinových jazyků na vysokých školách nebo podobných institucích“.¹⁸ Oblast vzdělávání pak dále upřesňuje Článek 8. Ten dále rozpracovává vzdělávání v oblastech s regionálním či menšinovým jazykem v jednotlivých oblastech školního systému. Zejména by mělo být umožněno předškolní, základní, střední, technické a odborné vzdělávání v těchto jazycích. Alternativně by měly být regionální a menšinové jazyky zahrnuty alespoň jako předměty, zejména pokud o to projeví zájem dostatečný počet zákonných zástupců dětí. Pro vyšší vzdělávání se doporučuje zpřístupnění studia těchto jazyků a podporu jazykových oborů zaměřených na regionální či menšinové jazyky. Kromě toho je článek zaměřen na vzdělávání dospělých, podporu kurzů a výuku dějin a kultury spojené s těmito jazyky. Smluvní strany se zavazují také zajistit přípravu pedagogů a pravidelné hodnocení dosažených pokroků, čímž by byla zajištěna kontinuita a rozvoj výuky regionálních a menšinových jazyků na všech úrovních vzdělávání.¹⁹

Charta pravidelně vydává hodnotící zprávy pro jednotlivé země, které pod ní spadají. Tyto zprávy vytváří Výbor expertů na základě absolvované terénní návštěvy. Obsahuje popis

¹⁷ Rada Evropy. Evropská charta regionálních či menšinových jazyků. *Vláda České republiky*. [Online] [cit. 2024-10-29]. Dostupné z: <https://vlada.gov.cz/cz/ppov/rnm/dokumenty/mezinarnodni-dokumenty/evropska-charta-regionalnich-ci-mensinovyx-jazyku-17547/#>. s. 1.

¹⁸ Tamtéž, s. 3.

¹⁹ Tamtéž, s. 3-5.

aktuální situace a stav tamních regionálních nebo menšinových jazyků v jednotlivých sférách veřejného života, včetně vzdělávání, a doporučení do budoucna.²⁰

Jak již bylo zmíněno, Evropa je celkově velmi rozmanitým kontinentem, takže i jazyková rozmanitost se mezi jednotlivými státy výrazně liší a různé země k ní přistupují rozdílnými způsoby. V důsledku toho existuje ve vícejazyčných zemích řada vzdělávacích modelů. Je tedy třeba ještě zmínit síť Eurydice, která se zabývá mapováním vzdělávacích modelů a poskytováním podpory státům, zřízená Evropskou komisí. Zaměřuje se i na regionální a menšinové jazyky a jejich výuku, čímž napomáhá šíření dobré praxe v oblasti bilingvního a mnohojazyčného vzdělávání.²¹

Závěrem lze tedy říci, že jazyky obecně hrají v rámci vzdělávací politiky Evropské unie klíčovou roli a tvoří středobod podpory evropských mezinárodních projektů i tvorby vzdělávacích strategií. Ve vztahu k regionálním a menšinovým jazykům se Unie hlásí k Chartě regionálních či menšinových jazyků vytvořené Radou Evropy, včetně jejích definic a priorit. Přesto však jednotlivé státy zůstávají autonomní při jejich konkrétním vymezení. Zmíněná Charta a její orgány zároveň sledují a hodnotí aktuální jazykovou situaci v jednotlivých zemích a poskytují jim odpovídající doporučení. Vedle toho pracuje také unijní agentura Eurydice, která se zaměřuje na strategie jazykového vzdělávání v členských státech EU. Tento orgán však usiluje spíše o podpůrnou roli a nechce stanovovat jednotný vzdělávací směr pro multilingvální regiony. V rámci výuky jazyků tedy Evropská unie neprosazuje jednotný přístup.

2.3. Současná jazyková situace ve Španělsku

Jak již bylo řečeno v předchozích podkapitolách a jak je obecně známo, Evropa je jazykově velmi rozmanitým kontinentem. Tento fakt dokládají příklady jednotlivých evropských zemí, mezi nimiž je i Španělské království s populací 48,6 milionu obyvatel. Země je rozdělena na celkem 17 autonomních oblastí, z nichž každá má svou vlastní vládu a určitou míru autonomie, která se může mírně lišit v závislosti na regionu.

²⁰ Rada Evropy. Evropská charta regionálních či menšinových jazyků. *Vláda České republiky*. [Online] [cit. 2024-10-29]. Dostupné z: <https://vlada.gov.cz/cz/ppov/rnm/dokumenty/mezinarodni-dokumenty/evropska-charta-regionalnich-ci-mensinovyh-jazyku-17547/#>. s. 5.

²¹ Commission, European. Jazyková rozmanitost. *European Education Area*. [Online] [cit. 2024-10-29]. Dostupné z: <https://education.ec.europa.eu/cs/focus-topics/improving-quality/multilingualism/linguistic-diversity?>.

I občané České republiky, kteří Španělsko osobně nenavštívili, pravděpodobně slyšeli o katalánských nacionalistických hnutích nebo o nechvalně známé baskické teroristické skupině ETA. Mohou tak mít určitou představu o tom, že Španělsko je zemí složenou z několika národů, které mají vlastní historii, kulturu i jazyk. Do českých médií však často pronikají především negativní nebo problematické aspekty tohoto soužití. Ve skutečnosti je však situace mnohem komplexnější a nelze ji hodnotit černobíle.

Španělština, často označovaná také jako kastilština podle oblasti svého vzniku, je oficiálním jazykem na celém území Španělského království. Vedle ní se však v zemi hovoří také řadou menšinových jazyků. Mezi těmito jazyky mají rovnocenné postavení se španělštinou pouze baskičtina, galicijština, katalánština a valencijština, které jsou kooficiálními jazyky v několika autonomních oblastech. V těchto oblastech jsou přítomné ve všech sférách veřejného života, například na úřadech, ve školách a dalších službách. Takové jazykové uspořádání způsobuje, že mnoho obyvatel těchto autonomních oblastí je bilingvních. Pro lepší představu se dále zaměříme na jednotlivé kooficiální menšinové jazyky zvlášť.

Baskičtina

Baskičtina je kooficiálním jazykem na území Baskicka a Navarry. Území jejich mluvčích ale zasahuje i do okolních oblastí a do Francie. Na všech územích se počet rodilých mluvčích odhaduje na cca 600-900 000.²² Na rozdíl od zbytku španělských oficiálních jazyků není baskičtina z románské jazykové větve. Tento jazyk je vskutku unikátní, nepatří totiž ani mezi indoevropské jazyky a celkově je jeho původ dodnes neznámý.²³ Tato odlišnost pravděpodobně způsobuje i fakt, že kvůli ní rodilí mluvčí kastilštiny ze Španělska dosahují jen velmi nízké míry porozumění v porovnání s galicijštinou a katalánštinou. To dokládá i Mrvův výzkum z roku 2018.²⁴

²² Čermák, Petr, a další. *Jazyková situace v současném Španělsku*. Praha : Nakladaelství Karolinum, 2023. ISBN 978-80-246-5515-4. s. 13.

²³ Tomáš Buchtele v Čermák, Petr, a další. *Jazyková situace v současném Španělsku*. Praha : Nakladaelství Karolinum, 2023. ISBN 978-80-246-5515-4. s. 105.

²⁴ Jan Mrva v Čermák, Petr, a další. *Jazyková situace v současném Španělsku*. Praha : Nakladaelství Karolinum, 2023. ISBN 978-80-246-5515-4. s. 36-37.

Galicijština

Galicijština, která je předmětem zájmu této diplomové práce, je kooficiálním jazykem severozápadní autonomní oblasti Galicie a je používána 2-3 miliony rodilých mluvčích.²⁵ Její podoba s kastilštinou je v porovnání s baskičtinou a katalánštinou asi na nejvyšší úrovni. To dokládají i závěry zmíněného Mrvova výzkumu, kde se galicijština těší nejvyšší míře porozumění ze strany rodilých mluvčích.²⁶

Katalánština

Katalánština je dalším románským jazykem Evropy. Celkově má přibližně 10 milionů mluvčích. Kromě toho, že je kooficiálním jazykem Španělska v autonomních oblastech Katalánsko a na Baleárských ostrovech, tak se s ní zároveň domluvíme například na západě Francie nebo v Andoře. Ve španělských územích s výskytem katalánštiny se tento jazyk těší poměrně vysoké znalosti tohoto jazyka ze strany obyvatelstva, cca 86,7 % katalánsky rozumí a jazyk ovládá cca 70,2 %.²⁷

Valencijština

Valencijština je kooficiálním jazykem v autonomní oblasti Valencijského společenství. Zajímavá je zejména filologická rovina statutu tohoto jazyka. I oficiální Valencijská jazyková akademie totiž uznává, že tento jazyk zároveň sdílí s Baleárskými ostrovy, Katalánskem a Andorrou, kde nese označení katalánština.²⁸ Mnozí by tudíž mohli namítat, do jaké míry se jedná pouze o slovíčkaření a do jaké míry je valencijština opravdu samostatným jazykem. Jisté ale je, že španělský i valencijský zákon valencijštinu uznává a staví ji na stejnou rovinu jako ostatní kooficiální jazyky.²⁹

²⁵ Čermák, Petr, a další. *Jazyková situace v současném Španělsku*. Praha : Nakladatelství Karolinum, 2023. ISBN 978-80-246-5515-4. s. 13.

²⁶ Jan Mrva v Čermák, Petr, a další. *Jazyková situace v současném Španělsku*. Praha : Nakladatelství Karolinum, 2023. ISBN 978-80-246-5515-4. s. 36-37.

²⁷ Adéla Kořátková v Čermák, Petr, a další. *Jazyková situace v současném Španělsku*. Praha : Nakladatelství Karolinum, 2023. ISBN 978-80-246-5515-4. s. 102.

²⁸ Tamtéž, s. 78.

²⁹ Tamtéž, s. 78-79.

Je důležité podotknout, že jazyková rozmanitost ve Španělsku tak přináší nejen kulturní bohatství, ale i specifické výzvy, které samozřejmě zasahují vzdělávací systém. Přítomnost kooficiálních jazyků, jako jsou baskičtina, katalánština a galicijština, v autonomních oblastech posiluje nejen jazykovou a kulturní identitu jejich obyvatel, ale vyžaduje i specifické přístupy ve školství a dalších veřejných institucích. Galicie v této práci bude představovat příklad bilingvismu ve školách, který vychází jako přirozené řešení tohoto jazykového střetu.

3. Kontext vzdělávacího systému ve Španělsku

Španělský vzdělávací systém je z hlediska organizace velmi podobný českému. Předškolní vzdělávání (*educación infantil*) probíhá do šesti let, zatímco primární vzdělávání (*educación primaria*) mezi 6. a 12. rokem v *colegios*. Poslední povinnou etapou je sekundární vzdělávání (*educación secundaria obligatoria* – tzv. ESO), které probíhá mezi 12. a 16. rokem, a to v *institutos* nebo *colegios*.³⁰

Terciární vzdělávání je dobrovolné a má dvě různé podoby, přičemž obě trvají dva roky. První z nich, *bachillerato*, odpovídá české maturitě a předpokládá další studium na vysoké škole. Druhou možností je odborné vzdělávání *formación profesional*,³¹ které lze srovnat s českým vyučením.

Španělsko, stejně jako Česká republika, následuje Boloňskou deklaraci z roku 1999, a proto jsou jejich vysokoškolské systémy téměř totožné. Většina programů je rozdělena do dvou stupňů. Španělský *grado*, obdobný českému bakaláři, trvá tři nebo čtyři roky. Navazující magisterské studium, označované jako *máster*, pak trvá jeden až dva roky.³²

Ve Španělsku existují tři základní typy škol. Převažují státní, kde je školné zdarma, a pak soukromé s placeným školným. Třetím, hybridním typem, jsou *concertados*. Tyto školy jsou částečně financované z veřejných prostředků a částečně pomocí školného.³³

3.1. Evoluce vzdělávacího systému ve Španělsku a jeho vliv na bilingvní vzdělávání

Pro pochopení současného přístupu ke kooficiálním jazykům ve Španělsku je nezbytné nahlédnout do historie. Jazyky Pyrenejského poloostrova prošly během své existence značně turbulentním vývojem. Historicky byla jazyková rozmanitost často potlačována ve prospěch kastilštiny, která od sjednocení Španělska katolickými králi v 15. století představovala symbol

³⁰ Eurydice. Spain: Overview. *Comisión Europea*. [Online] [Citace: 8. Listopad 2024.] <https://eurydice.eacea.ec.europa.eu/es/national-education-systems/spain/espana>.

³¹ Tamtéž

³² Tamtéž

³³ Eurydice. Spain: Organización y administración general del Sistema Educativo. *Comisión Europea*. [Online] [Citace: 8. Listopad 2024.] <https://eurydice.eacea.ec.europa.eu/es/national-education-systems/spain/organizacion-de-la-ensenanza-privada>.

pokroku a modernity. Regionální jazyky byly obecně marginalizovány, přičemž v některých obdobích docházelo dokonce k jejich zákazu.³⁴

Zásadní změna nastala během Druhé republiky (1931–1937), kdy došlo k jistému „obrození“ regionálních jazyků. V Katalánsku byla například katalánština zavedena ve školství.³⁵ Toto období však nemělo dlouhého trvání, neboť bylo přerušeno diktátorským režimem generála Franca. Tento autoritářský režim, který trval až do roku 1975, měl devastující dopady na celou zemi, včetně menšinových národů a jejich jazyků. Ačkoliv Franco sám pocházel z Galicie, plošně zakázal užívání regionálních jazyků i jejich kulturních projevů. Španělština se stala jediným jazykem výuky, což mělo dlouhodobé dopady na jazykové znalosti několika generací. Franco touto politikou jazykové homogenizace usiloval o upevnění národní jednoty.³⁶

Z moderní historie je pro Španělsko, a tím i pro jeho vzdělávací systém, klíčový rok 1978. Přijetím nové demokratické ústavy, která završila proces restaurace monarchie, skončilo období diktatury. Pro ochranu menšinových jazyků je zásadní článek 3 této ústavy, který stanoví, že „Ostatní jazyky (kromě španělštiny) budou rovněž úředními jazyky v příslušných autonomních společenstvích v souladu s jejich stanovami.“³⁷ Tento článek byl z hlediska historického kontextu přelomový, protože poprvé zaručoval právní ochranu jazykové diverzity.

Ústava zároveň vytvořila autonomní systém pro 17 španělských regionů, což umožnilo regionálním jazykům získat postavení kooficiálních jazyků na stejné úrovni důležitosti jako španělština.³⁸ Díky nově získané autonomii mohly regiony se dvěma úředními jazyky začít přijímat zákony a zavádět opatření na podporu menšinových jazyků. Mezi tato opatření patřilo například povinné zavedení výuky v regionálních jazycích. K těmto změnám došlo zejména v první polovině osmdesátých let: v Baskicku v roce 1983, stejně tak v Katalánsku, Valencii, na Baleárách a v Galicii. V Navaře pak v roce 1986.³⁹

³⁴ Taylor, Molly L. La Diversidad Lingüística Durante y Después del Franquismo en España. *The Review: A Journal of Undergraduate Student Research*. 2022, 23. s. 2.

³⁵ Tamtéž, s. 5.

³⁶ Tamtéž, s. 7.

³⁷ ŠPANĚLSKO. Constitución Española [online]. Madrid: Agencia Estatal Boletín Oficial del Estado, 1978 [cit. 2024-11-16]. Dostupné z: [<https://www.boe.es/buscar/act.php?id=BOE-A-1978-31229>]

³⁸ Taylor, Molly L. La Diversidad Lingüística Durante y Después del Franquismo en España. *The Review: A Journal of Undergraduate Student Research*. 2022, 23. s. 8.

³⁹ Ministerio de educación, formación profesional y deportes. La enseñanza de lenguas cooficiales, regionales o minoritarias por Administración educativa. *Eurydice España-REDIE*. [Online] [Citace: 30. Říjen 2024.] <https://www.educacionfpydeportes.gob.es/mc/redie-eurydice/sistemas-educativos/contexto/lenguas-cooficiales-regionales-minoritarias.html>.

Ačkoli legislativa v oblasti menšinových jazyků oficiálně přinesla výrazný pokrok, v běžné populaci nadále přetrvává sociolingvistické rozdělení. Regionální jazyky jsou často vnímány jako méně prestižní a někdy jsou spojovány s nižší úrovní vzdělanosti.⁴⁰ Jazyková politika je navíc i nadále zdrojem konfliktů, jak tomu historicky bylo například v Baskicku nebo v současnosti v Katalánsku.

3.2. Politické a právní aspekty bilingvního vzdělávání ve španělském kontextu

3.2.1. Politický rámec a legislativa podporující bilingvní vzdělávání na celostátní úrovni

Zaštiťujícím dokumentem španělské legislativy je výše zmíněná ústava z roku 1978. Z ní je pro bilingvní vzdělávání podstatný zejména článek 3 o jazykové diverzitě a třetí kapitola „O autonomních oblastech“⁴¹, která přesně vymezuje rozdělení moci a kompetencí mezi centrální stát a regiony. Klade při tom důraz na vzdělávání a jazykovou politiku. Tato ustanovení umožňují regionům, jako jsou například Katalánsko, Baskicko a Galicie, rozvíjet vlastní správu v souladu se svými kulturními a jazykovými specifiky, ale stále při tom zachovávat jednotné standardy stanovené státem.⁴²

Jedním z klíčových ustanovení je článek 3, který deklaruje španělštinu jako oficiální jazyk Španělska, který musí všichni občané znát a používat. Zároveň ale uznává regionální jazyky jako kooficiální v autonomních oblastech, kde se tradičně užívají. Ústava tím zavazuje stát i regionální vlády k ochraně a rozvoji jazykové a kulturní rozmanitosti.⁴³

Regiony získávají v rámci autonomie široké pravomoci v oblasti školství. Článek 148 stanovuje, že autonomní společenství mohou spravovat vzdělávací systémy, což zahrnuje i povinnost zahrnout regionální jazyky do školní výuky. V souladu s článkem 149 však stát

⁴⁰ Taylor, Molly L. La Diversidad Lingüística Durante y Después del Franquismo en España. *The Review: A Journal of Undergraduate Student Research*. 2022, 23. s. 10-12.

⁴¹ ŠPANĚLSKO. Constitución Española [online]. Madrid: Agencia Estatal Boletín Oficial del Estado, 1978 [cit. 2024-11-16]. Dostupné z: [<https://www.boe.es/buscar/act.php?id=BOE-A-1978-31229>]

⁴² Tamtéž, s. 9-12.

⁴³ Tamtéž, s. 9.

dohlíží na jednotné vzdělávací standardy, aby zajistil rovnost přístupu ke vzdělání ve všech regionech.⁴⁴

Právní rámec pro tyto regionální pravomoci je podrobně rozpracován v článku o statutech autonomie,⁴⁵ které upravují vzdělávání, užívání jazyků v médiích i veřejné správě.

Z ústavy je také důležitý článek 27, který uznává právo na vzdělání jako jedno ze základních práv.⁴⁶ Na to potom navazuje ekvivalent českého školského zákona *Ley Orgánica de Educación* (tzv. LOE) z roku 2006, a ten je modifikován tzv. LOMLOE, tedy *Ley Orgánica de Modificación de la LOE*. LOE nastavuje základní principy vzdělávání ve Španělsku, včetně struktury vzdělávacího systému, povinné školní docházky, financování škol a práv a povinností žáků, rodičů a učitelů. LOMLOE z roku 2020 potom starý zákon více uzpůsobuje pro potřeby moderní doby, zaměřuje se na inkluzi, enviromentální výchovu a zvýšení autonomie škol.

LOE i LOMLOE rozvíjejí ústavní zásady jazykové a kulturní diverzity a zavádějí konkrétní opatření pro jejich uplatnění ve vzdělávacím systému autonomních oblastí. Podle článku 6 LOE je jazyková a kulturní diverzita považována za nedílnou součást vzdělávacího procesu.⁴⁷ Školy v autonomních oblastech s kooficiálními jazyky jsou povinny tyto jazyky zahrnout do osnov a respektovat specifickou kulturu regionu. Tento závazek posiluje článek 19 LOMLOE, který zdůrazňuje, že vzdělávání musí být organizováno tak, aby studenti dosáhli plné kompetence v obou oficiálních jazycích regionu.⁴⁸ Školy zároveň nesou odpovědnost za podporu jazykové a kulturní integrace.

Právní předpisy také stanovují jasné rozdělení kompetencí mezi centrální vládou a autonomními regiony. Centrální vláda definuje minimální požadavky na obsah osnov, které představují 50 % obsahu v regionech s kooficiálními jazyky, zatímco autonomní vlády přizpůsobují zbývající část osnov regionálním potřebám, včetně zavádění předmětů vyučovaných v regionálních jazycích.⁴⁹

⁴⁴ ŠPANĚLSKO. Constitución Española [online]. Madrid: Agencia Estatal Boletín Oficial del Estado, 1978 [cit. 2024-11-16]. Dostupné z: <https://www.boe.es/buscar/act.php?id=BOE-A-1978-31229> s. 11-12.

⁴⁵ Tamtéž, s. 11.

⁴⁶ Tamtéž, s. 8.

⁴⁷ ŠPANĚLSKO. Ley Orgánica 2/2006, de 3 de mayo, de Educación. Boletín Oficial del Estado [online]. 4. 5. 2006, č. 106, s. 17158–17207 [cit. 2024-11-16]. Dostupné z: <https://www.boe.es/eli/es/lo/2006/05/03/2/con>.

⁴⁸ ŠPANĚLSKO. Ley Orgánica 3/2020, de 29 de diciembre, por la que se modifica la Ley Orgánica 2/2006, de 3 de mayo, de Educación. Boletín Oficial del Estado [online]. 30. 12. 2020, č. 340, s. 122868–122953 [cit. 2024-11-16]. Dostupné z: <https://www.boe.es/eli/es/lo/2020/12/29/3>

⁴⁹ Článek 6 v ŠPANĚLSKO. Ley Orgánica 2/2006, de 3 de mayo, de Educación. Boletín Oficial del Estado [online]. 4. 5. 2006, č. 106, s. 17158–17207 [cit. 2024-11-16]. Dostupné z: <https://www.boe.es/eli/es/lo/2006/05/03/2/con>.

Článek 17 LOE zdůrazňuje význam bilingvního vzdělávání pro zachování jazykového dědictví a identity.⁵⁰ Na to navazuje LOMLOE, která posiluje princip inkluze a podporuje rovný přístup ke vzdělávání pro všechny studenty, bez ohledu na jejich kulturní nebo jazykové zázemí. Dále článek 78 LOMLOE zahrnuje požadavky na podporu diverzity ve školách a zajišťuje, aby všichni studenti měli stejné příležitosti rozvíjet své lingvistické schopnosti.⁵¹

V oblasti praxe LOMLOE klade důraz na moderní vzdělávací metody, které integrují kooficiální jazyky do všech stupňů vzdělávání. Učitelé mají podle článku 91 LOMLOE povinnost nejen rozvíjet jazykové dovednosti žáků, ale také zprostředkovávat kulturní hodnoty regionů.⁵²

Závěrem lze říci, že politický rámec bilingvního vzdělávání ve Španělsku vychází z ústavy z roku 1978, která klade důraz na ochranu jazykové a kulturní rozmanitosti a vymezuje pravomoci mezi státem a autonomními oblastmi. Na tuto ústavu navazují zákony LOE a LOMLOE, které upřesňují povinnosti škol v oblastech s kooficiálními jazyky a podporují jejich zapojení do vzdělávacího procesu. Tyto zákony dále posilují pravomoci autonomních oblastí v oblasti vzdělávání a zároveň zajišťují jednotné standardy na celostátní úrovni. Celkově je možné zhodnotit, že tento legislativní rámec oficiálně poskytuje silný základ pro rozvoj bilingvního vzdělávání v jednotlivých regionech.

3.2.2. Charta regionálních či menšinových jazyků a Španělsko

V kapitole Teoretický rámec jsme již zmínili dokument Rady Evropy – Chartu regionálních či menšinových jazyků a její roli v rámci evropské jazykové politiky. Pojďme se na ní nyní podívat v kontextu Španělského království, na které se zaměřuje tato diplomová práce.

Španělsko vstoupilo mezi Chartisty ratifikací 1. srpna 2001, od té doby jsou tedy o jeho jazycích v organizaci shromažďována data. V průměru jednou za tři roky sama země poskytne vlastní

⁵⁰ ŠPANĚLSKO. Ley Orgánica 2/2006, de 3 de mayo, de Educación. Boletín Oficial del Estado [online]. 4. 5. 2006, č. 106, s. 17158–17207 [cit. 2024-11-16]. Dostupné z: <https://www.boe.es/eli/es/lo/2006/05/03/2/con>.

⁵¹ ŠPANĚLSKO. Ley Orgánica 3/2020, de 29 de diciembre, por la que se modifica la Ley Orgánica 2/2006, de 3 de mayo, de Educación. Boletín Oficial del Estado [online]. 30. 12. 2020, č. 340, s. 122868–122953 [cit. 2024-11-16]. Dostupné z: <https://www.boe.es/eli/es/lo/2020/12/29/3>

⁵² Tamtéž

zprávu o aktuálním stavu. Na základě dodaných podkladů a terénních šetření pak Charta vydává své zprávy, včetně doporučení.⁵³

Jak již bylo popsáno v předchozích kapitolách, kooficiální jazyky byly do španělského vzdělávacího systému začleňovány v rozdílných obdobích a různými způsoby. Roku 2001 se ale Španělsko na základě Charty i na mezinárodním poli zavázalo, že „regionálními nebo menšinovými jazyky se rozumí jazyky uznané za úřední ve statutech autonomních společenství Baskicka, Katalánska, Baleárských ostrovů, Galicie, Valencie a Navarry a (...) jazyky, které statut autonomie chrání na územích, kde se jimi tradičně mluví“.⁵⁴ Tento závazek a jeho dodržování je tedy logicky pak ve zprávách a v rámci odborných komisí bráno v potaz.

Pojďme tedy nahlédnout do nejaktuálnější, šesté, zprávy, založené na šetření z ledna roku 2024.⁵⁵ Zdůrazňuje, v této práci již zmíněnou, vysokou autonomii jednotlivých regionů v rámci vzdělávací politiky. Hodnotí však, že z pohledu Charty je systém španělské ochrany jazyků poměrně robustní a propracovaný, počínaje rovinou státu a konče zákony jednotlivých autonomních oblastí, kterým je ponechána poměrně velká autonomie. Tato autonomie způsobuje, že finální implementace Charty tak nakonec zůstává v rukou autonomních vlád.⁵⁶ V některých oblastech ovšem pak nemusí být dostatečná a rovnoměrná. Některé druhy ochrany jazyků Charta nepovažuje za dostatečné, navíc soudní rozhodnutí v některých autonomních oblastech také omezila implementaci opatření na ochranu těchto jazyků, což je v rozporu se závazky Španělska. Je zmíněna také novinka z roku 2023, tedy že kooficiální jazyky je možné používat také v obou komorách parlamentu.⁵⁷

Co se týče vzdělávání, Zpráva opět poukazuje na vysokou autonomii jednotlivých vlád. Mírné znepokojení ale vyvolává státem určený minimální poměr výuky ve španělštině. Vzbuzuje obavy, aby jeho vymáhání nebylo v rozporu s článkem 8 Charty.⁵⁸ Tento článek nese název Vzdělávání a popisuje nutnost dostupnosti učení v regionálních či menšinových jazycích napříč

⁵³ Ministerio de educación, formación profesional y deportes. La enseñanza de lenguas cooficiales, regionales o minoritarias por Administración educativa. *Eurydice España-REDIE*. [Online] [Citace: 30. Říjen 2024.] <https://www.educacionfpydeportes.gob.es/mc/redie-eurydice/sistemas-educativos/contexto/lenguas-cooficiales-regionales-minoritarias.html>.

⁵⁴ Tamtéž

⁵⁵ Comité of Experts of the European Charter of Regional or Minority Languages. *Sixth Evaluation Report on Spain*. Štrasburk : Secretariat of the European Charter for Regional or Minority Languages, 2024. s. 7.

⁵⁶ Tamtéž, s. 6.

⁵⁷ Tamtéž, s. 6.

⁵⁸ Tamtéž, s. 6.

všemi stupni a přípravu učitelů.⁵⁹ Zpráva také shrnuje situaci menšinových jazyků v jednotlivých autonomních oblastech. Blíže se na ně podíváme v kapitole 4.3.

⁵⁹ Rada Evropy. Evropská charta regionálních či menšinových jazyků. *Vláda České republiky*. [Online] <https://vlada.gov.cz/cz/ppov/rnm/dokumenty/mezinarodni-dokumenty/evropska-charta-regionalnich-ci-mensinovyh-jazyku-17547/#>. s. 3-5.

4. Analýza současného stavu vzdělávání v Galicii

4.1. Současná jazyková situace v Galicii

Galicie, severozápadní autonomní oblast Španělska, je z poloviny svého území omývána oceánem. Žije zde přibližně 2,8 milionu obyvatel a spolu s dalšími třemi severními provinciemi je označována jako „zelené Španělsko“. Místní krajina je totiž zcela odlišná od běžné představy o Španělsku. Nenajdete zde vyprahlé pláně s olivovými háji ani ulice plné tanečníků flamenca. Atmosféra a krajina Galicie mají mnohem blíž k Irsku nebo Skotsku než k jižním regionům Španělska. Časté mlhy, déšť, husté lesy a melodie dudáckých písní dokonale vystihují její charakter.

Tato melancholická nálada se promítá i do galicijské národní identity. Místní obyvatelé bývají popisováni jako chladnější a uzavřenější, což kontrastuje s temperamentním jihošpanělským zvykem. Na formování této povahy měly vliv i další faktory. Galicie je odlehlá a její členitý terén znesnadňuje rozvoj. Region patří mezi ekonomicky slabší oblasti Španělska, což se odráží v méně rozvinuté infrastruktuře a přítomnosti mnoha venkovských, izolovaných obcí. Důsledkem je vysoká míra migrace, stárnutí populace a postupné vyliďňování některých vesnic.

Jedním z charakteristických rysů Galicie je její jazyk – galicijština. Tento oficiální jazyk regionu denně používá přibližně 2 miliony lidí, což je v kontextu Charty regionálních či menšinových jazyků výrazné číslo. Její oficiální status na území Španělska však není příliš dlouhodobý. Po období Frankovy diktatury, kdy byla galicijština marginalizována a potlačována, získala tento status teprve v roce 1983 přijetím zákona o jazykové normalizaci (*Ley de Normalización Lingüística*).⁶⁰ Právě zkušenosti z doby diktatury pravděpodobně vedly k tomu, že je galicijština dodnes spojována s venkovským prostředím, nižším vzděláním a nižšími sociálními vrstvami, což výrazně snižuje její prestiž. Ačkoli má dnes galicijština oficiálně rovnocenné postavení vůči španělštině, tyto historicky zakořeněné stereotypy nadále přetrvávají a významně komplikují její normalizaci ve společnosti.⁶¹ Nerovnosti jsou zřetelně patrné i geograficky. Galicijština zůstává dominantním jazykem venkovských oblastí, zatímco

⁶⁰ Xunta de Galicia. La lengua gallega. *Xunta de Galicia*. [Online] [Citace: 8. Listopad 2024.] <https://www.xunta.gal/es/a-lingua-galega>.

⁶¹ Nandi, Anik. 2017. Language Policies and Linguistic Culture in Galicia. *LaborHistórico*. 2017, Sv. 3, 2. s. 33.

ve městech převládá španělština. Důvody této situace jsou nejen historické, ale také socioekonomické.⁶² Jedním z klíčových faktorů byla migrace obyvatel z venkova do měst za prací a lepšími službami, která probíhala v souvislosti s urbanizací během 20. století. V městském prostředí, kde dominují formální interakce a ekonomické aktivity se preferuje španělština jako jazyk vyšší prestiže a hlavní prostředek komunikace se zbytkem země. Galicijština je naopak více spojována s neformálním a rodinným kontextem.⁶³

Pokud se však podíváme na časový vývoj, zjistíme, že mezi lety 2003 a 2013 počet každodenních mluvčích klesl z 79,93 % na 72,9 %. Tento ústup se odráží zejména mezi mladými lidmi. Optimističtější trend ukazují data z roku 2018, kdy došlo k mírnému nárůstu na 75,02 %.⁶⁴ Tento mírný obrat naznačuje, že některá opatření na podporu galicijštiny mohou být efektivní, i když jejich dopad je omezený.⁶⁵ Největší slabinou galicijštiny zůstává mezigenerační přenos, zvláště u starších generací, které za doby diktatury nezažily jazyk ve školní výuce, často ho potom nepředávaly ani svým dětem. Tento jev je patrný zejména ve městech, kde, jak již bylo řečeno, je celkově méně příležitostí pro používání galicijštiny.⁶⁶

Pozitivním aspektem, který napomáhá přetrvávání galicijštiny je, že i přes všechny překážky zůstává silným symbolem regionální identity. Dle průzkumů ji považuje za důležitou součást svého kulturního dědictví 97 % Galicijců.⁶⁷ Dalším pozitivem je fenomén *neofalantes*, tedy „noví mluvčí“. Jedná se o mladé lidi, kteří si galicijštinu osvojili ve škole a potom ji začali používat jako symbol projevu jejich kulturního přesvědčení.⁶⁸ Jejich cílem je zejména její revitalizace a posílení jejího postavení.

Současná jazyková situace v Galicii je tedy výsledkem složitých historických, sociálních a ekonomických procesů, které utvářely postavení galicijštiny v regionu. Navzdory dlouhodobé marginalizaci během Frankovy diktatury a přetrvávajícím stereotypům spojeným s tímto jazykem se galicijština stále drží jako významný prvek místní identity. Její budoucnost však závisí na úspěšnosti jazykových politik a na schopnosti zajistit mezigenerační přenos. Naději přináší fenomén *neofalantes* a také vysoká míra kulturního uznání galicijštiny mezi obyvateli. Tyto pozitivní faktory naznačují, že ačkoliv čelí galicijština mnoha výzvám, zůstává klíčovou

⁶² Nandi, Anik. 2017. Language Policies and Linguistic Culture in Galicia. *LaborHistórico*. 2017, Sv. 3, 2. s. 34.

⁶³ Tamtéž, s. 35.

⁶⁴ Xunta de Galicia. Datos básicos da lingua galega: Competencia e usos. *O Portal da Lingua Galega*. [Online] [Citace: 8. Listopad 2024.] <https://www.lingua.gal/o-galego/conhecelo/competencia-e-usos>.

⁶⁵ Nandi, Anik. 2017. Language Policies and Linguistic Culture in Galicia. *LaborHistórico*. 2017, Sv. 3, 2. s. 36.

⁶⁶ Tamtéž, s. 37.

⁶⁷ Tamtéž, s. 39.

⁶⁸ Tamtéž, s. 40.

součástí galicijské společnosti a symbolem hrdosti na regionální dědictví. Zásadní roli v podpoře galicijštiny hraje také vzdělávací systém, který ovlivňuje každodenní používání jazyka i jeho přenos mezi generacemi. Školy v Galicii fungují jako klíčové instituce, které mohou významně přispět k posílení bilingvismu a k překonání přetrvávajících nerovností mezi galicijštinou a španělštinou. Následující kapitola se proto na vzdělávací systém zaměří.

4.2. Vzdělávací systém a bilingvní vzdělávání v Galicii

V současné době v má Galicie jednotný model bilingvního vzdělávání, který přesně stanoví používání galicijštiny a španělštiny v závislosti na vyučovaných předmětech.⁶⁹ Tento model se uplatňuje od předškolního vzdělávání až po středoškolské vzdělávání (*Bachillerato*). V předškolním vzdělávání učitel přizpůsobuje výuku převažujícímu jazyku žáků, přičemž bere v úvahu jazyk prostředí. Cílem je zajistit, aby si žáci během tohoto vzdělávacího stupně osvojili ústně i písemně znalost druhého úředního jazyka Galicie. V primárním vzdělávání se přírodní vědy a společenské vědy vyučují v galicijštině, zatímco matematika se vyučuje ve španělštině. O jazyce výuky ostatních předmětů rozhoduje každá škola samostatně, přičemž je dodržena rovnováha v počtu hodin výuky v galicijštině a španělštině. V povinném sekundárním vzdělávání se v galicijštině vyučují společenské vědy, zeměpis a dějepis, přírodní vědy a biologie a geologie, zatímco matematika, technologie a fyzika a chemie se vyučují ve španělštině. U ostatních předmětů rozhoduje o jazyce výuky každá škola, přičemž je zajištěno, že počet hodin výuky v galicijštině odpovídá počtu hodin výuky ve španělštině. V závěrečné fázi středoškolského vzdělávání (*Bachillerato*) každá škola sestavuje vyváženou nabídku předmětů vyučovaných v obou jazycích, čímž se nadále podporuje jazyková rovnováha a bilingvní kompetence studentů.

⁶⁹ Eurydice España - rediE. La enseñanza de lenguas cooficiales, regionales o minoritarias por Administración educativa. *Ministerio de educación, formación profesional y deportes*. [Online] [Citace: 8. Listopad 2024.] <https://www.educacionfpydeportes.gob.es/mc/redie-urydice/sistemas-educativos/contexto/lenguas-cooficiales-regionales-minoritarias.html>.

4.2.1. Vývoj bilingvního vzdělávání v Galicii a jeho dopady

Vzdělávací systém hraje klíčovou roli ve vztahu mezi galicijštinou a španělštinou již od normalizačního zákona. Školy měly být místem, kde si studenti osvojí nejen jazykovou kompetenci v galicijštině, ale také hlubší porozumění její kulturní hodnotě.⁷⁰ Systém ale samozřejmě neměl vždy stejnou podobu a prošel si řadou legislativních i politických změn. Po přijetí zákona o jazykové normalizaci se tedy galicijština poprvé probíjela do vzdělávacího systému v osmdesátých letech. Nejprve jako předmět a následně se začala využívat i jako vyučovací prostředek. Praktická aplikace zákona byla ovšem značně komplikovaná, zejména ze zmiňovaných historických důvodů. Přestože legislativně měla být jazykem výuky, tak v praxi, zejména pak v městských školách, k tomu nedocházelo.⁷¹

V polovině nultých let došlo k významným změnám v jazykové politice v Galicii, které úzce souvisely s politickými změnami.⁷² Reformy tohoto období byly často vnímány jako spíše protigalicijské a za tento přístup se jim dostalo značné kritiky. V druhé polovině desetiletí však došlo k obratu, kdy se vlády ujaly strany nacionalistického charakteru – *Bloque Nacionalista Galego* a *Partido Socialista de Galicia*. Tyto strany, vycházející ze svého vlasteneckého přesvědčení, se snažily posílit právní rámec na podporu galicijštiny. Jedním z jejich zásadních kroků bylo vydání Dekretu 124/2007 dne 28. června 2007, který nařizoval, že minimálně 50 % učebních osnov musí být vyučováno v galicijštině. Přestože tento požadavek měl za cíl posílit pozici galicijštiny, mnohé školy jej vnímaly spíše jako maximální než minimální hranici, což vedlo k omezené efektivitě tohoto opatření.⁷³

Vedle politických opatření hrají v jazykové politice dlouhodobě klíčovou roli i společenské postoje. Přestože průzkumy veřejného mínění ukazují širokou podporu dvojjazyčného vzdělávání, v praxi je stále patrná tendence preferovat španělštinu. Jazyková politika je mnohdy vnímána negativně, spíše jako nátlak než jako podpora minoritního jazyka, což přispívá k jejímu rozporuplnému přijetí.⁷⁴

V roce 2010 došlo k dalšímu významnému zásahu do jazykové politiky zavedením Dekretu o vícejazyčnosti (*Decreto de plurilingüismo*) pod vedením progalicijské strany *Partido Popular*

⁷⁰ Nandi, Anik. 2017. Language Policies and Linguistic Culture in Galicia. *LaborHistórico*. 2017, Sv. 3, 2. s. 32.

⁷¹ Tamtéž, s. 33.

⁷² Tamtéž, s. 34.

⁷³ Tamtéž, s. 36.

⁷⁴ Tamtéž, s. 36.

de Galicia.⁷⁵ Tento dekret, který v určité míře platí dodnes, omezil využívání galicijštiny ve školách, což bylo mnohými vnímáno jako krok zpět. Kritici upozorňovali, že tento dekret podkopával dosavadní snahy o jazykovou rovnost a posílil dominanci španělštiny. Původním cílem bylo začlenit princip vícejazyčnosti do vzdělávacího systému, avšak zavedení možnosti používat jako vyučovací jazyk mateřský jazyk dětí vedlo zejména ve městech k výraznému posílení španělštiny. Data z tohoto období ukazují zejména u mladších generací jasný posun směrem k preferenci španělštiny.⁷⁶

Dekret vyvolal značné pobouření, které vyústilo v jeho napadení u nejvyššího soudu v roce 2012 ze strany zastánců galicijštiny. Přestože soud některá ustanovení zrušil, například právo rodičů jednostranně volit vyučovací jazyk pro své děti, většina pravidel dekretu zůstala v platnosti.⁷⁷ Tento vývoj byl vnímán jako oslabení pozice galicijštiny ve vzdělávání a vyvolal další diskusi o budoucnosti jazykové politiky v regionu.

Efekt jazykové politiky a modelu bilingvního vzdělávání v Galicii je možné dobře pozorovat prostřednictvím výsledků pravidelného průzkumu Galicijského statistického úřadu o životních podmínkách rodin (*Enquisa de Condicións de Vida das Familias*). Podívejme se konkrétně na srovnání dat toho nejnovějšího z roku 2023 s o deset let starším.⁷⁸ Průzkum ukázal, že se podíl párů komunikujících převážně španělsky zvýšil na 51 %, což je nárůst oproti 47 % z roku 2013. Používání galicijštiny rodiči při komunikaci s dětmi kleslo na 37 % z dřívějších 41 %, zatímco komunikace ve španělštině stoupla na 36 %. Více než 53 % dětí však odpovídá rodičům převážně španělsky, což potvrzuje posun ke španělštině mezi mladšími generacemi.

Průzkum také odhalil výrazné rozdíly v jazykových preferencích mezi generacemi. Téměř polovina respondentů (46 %) uvedla, že se svými prarodiči mluví důsledně galicijsky, což naznačuje, že mezigenerační komunikace může významně přispívat k udržení rodného jazyka. Ve společenském styku s přáteli také převažuje galicijština, kterou používá 48 % dotázaných. Tento podíl však oproti roku 2013 poklesl o 3 %. V roce 2008 byl přitom ještě na celých 56 %. Španělština naopak ve společenské komunikaci obecně posílila.⁷⁹ Tento trend odráží postupnou

⁷⁵ Nandi, Anik. 2017. Language Policies and Linguistic Culture in Galicia. *LaborHistórico*. 2017, Sv. 3, 2. s. 31.

⁷⁶ Tamtéž, s. 35.

⁷⁷ Tamtéž, s. 37.

⁷⁸ INSTITUTO GALEGO DE ESTATÍSTICA. Enquisa estrutural a fogares. Coñecemento e uso do galego [online]. Santiago de Compostela: Instituto Galego de Estatística, aktualizováno říjen 2024. [cit. 23. 11. 2024]. Dostupné z: https://www.ige.gal/web/mostrar_actividade_estadistica.jsp?codigo=0206004.

⁷⁹ Tamtéž

změnu, kdy se španělština stále častěji uplatňuje v rozmanitých společenských situacích, což poukazuje na její narůstající dominanci zejména mezi mladšími generacemi.

4.2.2. Učitelé v bilingvním prostředí

Je zřejmé, že klíčovou roli v bilingvním vzdělávání hrají učitelé. Nejsou pouze prostředníky znalostí, ale zároveň formují postoje studentů ke galicijštině a španělštině a podporují respekt k oběma jazykům. Tato zodpovědnost je však spojena s řadou výzev – od zvládnutí specifík bilingvní výuky až po tlak rodičů preferujících jeden jazyk. Tyto faktory výrazně ovlivňují, jak efektivně se cíle jazykové politiky promítají do školní praxe.

Profesorka Hannumová se ve svém výzkumu zaměřila na rozdíly v jazykové praxi na třech venkovských a třech městských galicijských školách.⁸⁰ Učitelé v bilingvním prostředí čelí mnoha výzvám, přičemž její závěry ukazují, že ve venkovských oblastech jsou tyto problémy ještě markantnější. To znovu potvrzuje opakovaně diskutovaný problém nerovnosti mezi městským a venkovským prostředím v Galicii.

Jednou z hlavních výzev je tlak na přepínání mezi jazyky (code switching) podle jazykových preferencí a schopností žáků. Z výzkumu vyplývá, že studenti ve městech upřednostňují španělštinu, zatímco na venkově je častější galicijština. Přestože právní rámec určuje, které předměty se vyučují v galicijštině a které ve španělštině, někteří učitelé přiznávají, že tato pravidla nejsou vždy dodržována.⁸¹ Situaci komplikuje i skutečnost, že začínající učitelé nemají možnost si volně vybrat místo působení. Po absolvování vysoké školy musí složit oborové zkoušky, tzv. *oposiciones*, a podle jejich výsledků pak získávají pracovní pozice, přičemž často začínají na méně atraktivních místech, jako jsou venkovské školy.

V autonomních oblastech s kooficiálními jazyky musejí učitelé pocházející z jiných regionů skládat jazykové zkoušky z menšinového jazyka. Kromě toho se organizují pravidelné jazykové kurzy a kontroly. Hannumová zjistila, že učitelé, kteří vyrůstali v kastilsky mluvících

⁸⁰ Hannum, Kathryn Laura. Srpen 2020. Language policy and practice between urban and rural schools in Galicia, Spain. *GeoJournal*. Srpen 2020, Sv. 85, 2.

⁸¹ Tamtéž

domácnostech, se při povinnosti vyučovat galicijsky cítí nejistě, což může ovlivnit kvalitu jejich výuky.⁸²

Další znepokojivou skutečností je nedůvěra učitelů vůči regionální vládě, *Xunta de Galicia*. Domnívají se, že jazykové zákony nejsou v praxi dostatečně podporovány, a vyjadřují pocit pokrytectví. Tato skepse pak podkopává jejich motivaci dodržovat jazykovou politiku efektivně.⁸³

Výpovědi studentů dále potvrzují rozdíly mezi městem a venkovem. Městští studenti používají španělštinu ve formálním i neformálním kontextu, což spojují s vyšším společenským statutem. Vnímají jazykovou hierarchii, která degraduje galicijštinu na jazyk venkova a nižších společenských vrstev. Naopak studenti z venkova hovoří převážně galicijsky, přičemž jazyk je pevně zakotven v jejich rodinném a komunitním životě. Zároveň vykazují vyšší schopnosti přepínání mezi jazyky a dobrou kompetenci v obou, což jim usnadňuje pohyb mezi různými sociálními prostředími. Navzdory jejich větší náklonnosti ke galicijštině však cítí tlak přecházet na španělštinu v oficiálních situacích, aby zvýšili své společenské uznání a vzdělávací úspěchy.⁸⁴

Zkušenosti z Galicie nabízejí cenný pohled na fungování bilingvního vzdělávání v regionu s kooficiálním jazykem. V následující kapitole bude tento obraz rozšířen o srovnání s dalšími španělskými oblastmi, kde rovněž fungují dva oficiální jazyky, a budou představeny příklady jejich přístupů k bilingvní výuce.

⁸² Hannum, Kathryn Laura. Srpen 2020. Language policy and practice between urban and rural schools in Galicia, Spain. *GeoJournal*. Srpen 2020, Sv. 85, 2.

⁸³ Tamtéž

⁸⁴ Tamtéž

4.3. Srovnání bilingvního vzdělávání v Galicii s bilingvním vzděláváním v jiných autonomních oblastech Španělska

Následující přehled nabídne popis jednotlivých bilingvních školních modelů v dalších oblastech, které mají ze zákona dva úřední jazyky. Díky vysoké míře autonomie jednotlivých autonomních oblastí uvidíme poměrně širokou škálu různých přístupů. Je důležité podotknout, že to nejsou jediné regiony, kde se s bilingvní výukou setkáme. Existují bilingvní školy i na územích jiných autonomních oblastí, kde dochází ke styku jazyků. Nejčastěji se jedná o části oblastí, které sousedí s bilingvními regiony.

Baskicko – baskičtina a španělština

V Baskicku existují zákonem dané tři základní jazykové modely. Každý rodič pak pro své dítě může svobodně vybrat školu, která jazykově odpovídá jeho preferencím.⁸⁵

- Model A: všechny předměty – s výjimkou baskického jazyka a literatury – se vyučují ve španělštině
- Model B: výuka části předmětů probíhá ve španělštině (nejčastěji čtení, psaní a matematika) a další části v baskičtině
- Model D: všechny předměty – s výjimkou španělského jazyka a literatury – se vyučují v baskičtině

Velký důraz je dán také na studium angličtiny, ta se ve všech třech případech vyučuje jako povinný předmět od čtyř let.

Dle dat baskického statistického úřadu je jednoznačně nejvyužívanějším systémem Model D. Ve školním roce 2022/2023 do něj bylo zapsáno kolem 250 000 studentů. Oproti tomu, do zbylých dvou vždy pouze kolem 60 000.⁸⁶ Dle těchto statistik zde tudíž vidíme jasnou

⁸⁵ Eurydice España - rediE. La enseñanza de lenguas cooficiales, regionales o minoritarias por Administración educativa. *Ministerio de educación, formación profesional y deportes*. [Online] [Citace: 8. Listopad 2024.] <https://www.educacionfpydeportes.gob.es/mc/redie-eurydice/sistemas-educativos/contexto/lenguas-cooficiales-regionales-minoritarias.html>.

⁸⁶ Eustat. 2024. Estadística de la actividad escolar. *Eustat*. [Online] 8. Listopad 2024. https://www.eustat.eus/estadisticas/tema_68/opt_1/tipo_1/ti_estadistica-de-la-actividad-escolar/temas.html.

dominanci regionálního jazyku. Dle procentuálních statistik využívání jednotlivých modelů navíc vidíme, že je baskičtina i nadále na vzestupu. Od roku 2000 do roku 2023 se Model D dostal z 39,2 na 68,1 %, oproti tomu Model A klesl z 39,7 na 14,7 %. Model B se tradičně pohybuje okolo 15-20 %. Dle těchto dat by se dalo usoudit, že s ohledem na ochranu a zachovávání baskičtiny je školská politika a její modely efektivní.⁸⁷

Navarra – baskičtina a španělština

Školy v Navaře fungují ve formě podobných jazykových modelů jako v Baskicku.⁸⁸

- Model A: výuka ve španělštině s baskičtinou jako předmětem
- Model B: výuka v baskičtině se španělštinou jako vyučovacím jazykem v jednom nebo více předmětech
- Model D: výuka výhradně v baskičtině s výjimkou předmětu španělština
- Model G: nezahrnuje výuku v baskičtině ani baskičtiny

Modely A/G/D jsou nabízeny ve smíšené a nebaskické oblasti a modely A/B/D v baskické oblasti.⁸⁹ Dle navarrských statistik zde ale oproti Baskicku vidíme velký rozdíl, co se týče náklonnosti vůči baskičtině. Vůbec nejužívanějším modelem je G, tedy ten, který je zcela bez menšinového jazyka. V tomto modelu se ve školním roce 2022/2023 vzdělávalo 63,91 % studentů napříč všemi vzdělávacími stupni i veřejnými a soukromými školami.⁹⁰ V Modelu D, tedy tomu nejpopulárnějšímu v Baskicku, se v Navaře vzdělává jen 23,5 % všech studentů.⁹¹ Na těchto výsledcích má bezpochyby podíl fakt, že ne celá autonomní oblast je bilingvní, a ne

⁸⁷ Eustat. 2024. Estadística de la actividad escolar. *Eustat*. [Online] 8. Listopad 2024.

https://www.eustat.eus/estadisticas/tema_68/opt_1/tipo_1/ti_estadistica-de-la-actividad-escolar/temas.html.

⁸⁸ Eurydice España - rediE. La enseñanza de lenguas cooficiales, regionales o minoritarias por Administración educativa. *Ministerio de educación, formación profesional y deportes*. [Online] [Citace: 8. Listopad 2024.] <https://www.educacionfpydeportes.gob.es/mc/redie-eurydice/sistemas-educativos/contexto/lenguas-cooficiales-regionales-minoritarias.html>.

⁸⁹ Tamtéž

⁹⁰ Gobierno de Navarra: Departamento de Educación. 2024. Estadística de Datos Básicos. *Educación*. [Online] [Citace: 8. Listopad 2024.] <https://www.educacion.navarra.es/web/dpto>.

⁹¹ Tamtéž

všude jsou tím pádem bilingvní modely nabízeny. Není tudíž jednoduché porovnávat společně baskické regiony a výsledky jejich jazykových vzdělávacích politik.

Katalánsko – katalánština a španělština

Statut autonomie Katalánska zajišťuje oficiální postavení katalánštiny a španělštiny v této autonomní oblasti. Katalánština, jako původní jazyk Katalánska, je hlavním komunikačním a vyučovacím jazykem ve školách. Španělština je ve školách využívána podle jazykových projektů jednotlivých vzdělávacích institucí. Takový projekt musí mít každá vzdělávací instituce vypracovaný. Je v něm určeno především jak se bude ve výuce s oběma jazyky zacházet. Výuka, včetně např. materiálů a učebnic, probíhá většinou v katalánštině, samozřejmě kromě předmětů zaměřených na španělský jazyk a cizí jazyky.⁹²

V prvním roce základního vzdělávání mohou rodiny dětí, jejichž rodným jazykem je španělština, požádat o individuální jazykovou podporu ve španělštině. Prioritou ale je, aby katalánština obecně zůstala hlavním jazykem a nástrojem sociální soudržnosti, školy proto zavádějí strategie jazykové imerze.⁹³

Baleárské ostrovy – katalánština a španělština

Podle zásad statutu autonomie se Baleárské ostrovy rozhodly pro model integrálního bilingvismu, který staví na konjunkci obou úředních jazyků.⁹⁴ Tento model zajišťuje, že všichni žáci mají právo na výuku v jejich prvním jazyce, pokud je jedním z oficiálních jazyků Baleárských ostrovů, a současně na konci povinné školní docházky ovládají oba tyto jazyky. Zákon zároveň stanovuje, že katalánština musí být jazykem výuky a učení minimálně polovinu školního rozvrhu, přičemž tento podíl mohou školy podle vlastního jazykového projektu i zvýšit.⁹⁵

⁹² Eurydice España - rediE. La enseñanza de lenguas cooficiales, regionales o minoritarias por Administración educativa. *Ministerio de educación, formación profesional y deportes*. [Online] [Citace: 8. Listopad 2024.] <https://www.educacionfpydeportes.gob.es/mc/redie-eurydice/sistemas-educativos/contexto/lenguas-cooficiales-regionales-minoritarias.html>.

⁹³ Tamtéž

⁹⁴ Tamtéž

⁹⁵ Tamtéž

Školy na Baleárských ostrovech mají pedagogickou autonomii při tvorbě jazykového plánu, který přizpůsobují specifickému kontextu. Tento plán určuje, ve kterém jazyce probíhá výuka jednotlivých předmětů, a podléhá hodnocení vzdělávací správy. Ve spolupráci se školní inspekcí se zajišťuje pravidelná revize a případné úpravy plánu, aby školy dosahovaly stanovených cílů jazykové kompetence. Školní inspekce zároveň dohlíží na realizaci těchto projektů, hodnotí jejich vliv na studijní výsledky a začlenění žáků a v případě potřeby vyzývá školy k nápravě.⁹⁶

Valencie – valencijská a španělština

Ve Valencijském společenství musí všechny školy financované z veřejných prostředků zavést program vícejazyčného a mezikulturního vzdělávání (tzv. PEPLI). Tento program stanovuje minimální procento času, který musí být věnován výuce v jednotlivých jazycích: valencijské, španělštině a cizím jazyce. Podíl času stráveného výukou v každém jazyce se vypočítává na základě počtu hodin přidělených učebnímu plánu, hodin rozvíjejících ústní komunikaci a předmětů, ve kterých je daný jazyk výukovým prostředkem. Minimální požadavky jsou následující:⁹⁷

- Ve valencijské a španělštině: 25 %.

- V cizím jazyce: 15 % až 25 % v základním vzdělávání, 10 % v předškolním vzdělávání a 10 % až 25 % v bachillerato a odborných cyklech.

Každá škola musí ve svém školním jazykovém projektu specifikovat, jak splní tyto minimální podíly stanovené v programu PEPLI. Zohledňuje přitom svůj sociálně-vzdělávací a jazykový kontext, aby zajistila rozvoj vícejazyčných a mezikulturních kompetencí žáků.⁹⁸

Bilingvní vzdělávání v Galicii sdílí s ostatními španělskými regiony s kooficiálními jazyky řadu společných rysů, zároveň vykazuje významné rozdíly. Společnou bází je španělský právní

⁹⁶ Eurydice España - rediE. La enseñanza de lenguas cooficiales, regionales o minoritarias por Administración educativa. *Ministerio de educación, formación profesional y deportes*. [Online] [Citace: 8. Listopad 2024.] <https://www.educacionfpydeportes.gob.es/mc/redie-urydice/sistemas-educativos/contexto/lenguas-cooficiales-regionales-minoritarias.html>.

⁹⁷ Tamtéž

⁹⁸ Tamtéž

rámec, který je v souladu s vizí Evropské unie a Chartou regionálních či menšinových jazyků. Právní rámec podporuje dvojjazyčnost a stanovuje jasné cíle – zejména zajistit, aby studenti ovládali jak regionální jazyk, tak španělštinu. Regionální jazyk je plošně vnímán jako klíčový prvek kulturní identity, což ovlivňuje vzdělávací programy i politická opatření. Z konkrétních dat vyplývá, že jednotlivé oblasti přistupují k realizaci bilingvní výuky odlišně. To se pak odráží i v rozdílné efektivitě jednotlivých modelů.

Galicie uplatňuje jednotný model, který předepisuje rovnováhu mezi galicijštinou a španělštinou podle věku a předmětů. V praxi však dochází k nerovnostem – zatímco ve venkovských oblastech převažuje galicijština, ve městech dominuje španělština. Baskicko a Navarra umožňují větší flexibilitu díky různým jazykovým modelům (A, B, D a G), které zohledňují míru zapojení baskičtiny do výuky. Baskicko klade důraz na model D s převahou baskičtiny, zatímco v Navaře se více uplatňuje model G, který se omezuje na španělštinu. Katalánsko preferuje jazykovou imerzi, kde katalánština funguje jako hlavní vyučovací jazyk, což přispívá k vyšší sociální soudržnosti. Valencie naopak nabízí strukturovaný model PEPLI, který kombinuje valencijštinu, španělštinu a cizí jazyky a ponechává školám větší autonomii při realizaci.

Katalánsko a Baskicko dosahují nejlepších výsledků díky konzistentnímu uplatňování jazykových politik. Například podíl studentů vzdělávajících se převážně v baskičtině se za poslední dvě dekády výrazně zvýšil. Naproti tomu v Galicii zůstává galicijština častější na venkově, ale její používání ve městech klesá, což je přičítáno slabší podpoře ze strany regionální vlády. V Navaře omezená geografická dostupnost modelů zahrnujících baskičtinu ztěžuje její šíření.

Odlišnosti v přístupu k bilingvní výuce má kořeny v historických, kulturních a politických vlivech. Katalánsko a Baskicko, díky své tradici jazykového aktivismu a silné regionální identitě, disponují větším politickým a společenským tlakem na ochranu menšinových jazyků. I ekonomicky se řadí mezi silné španělské regiony, což má bezpochyby svůj vliv. Naopak Galicie a Navarra se potýkají s přetrvávajícími stereotypy a historickým znevýhodněním svých jazyků. Politické prostředí také hraje klíčovou roli – zatímco Baskicko a Katalánsko mají podporu nacionalistických vlád, tak v Galicii dochází ke změnám, které mohou oslabovat ochranu galicijštiny, například prostřednictvím Dekretu o vícejazyčnosti z roku 2010. V těchto regionech k rozdílům přispívají i geografické a ekonomické faktory, celkově slabší ekonomiky a rozdíly mezi městy a venkovem.

Závěrem tedy můžeme na základě dostupných informací konstatovat, že úspěch jazykové politiky a bilingvního vzdělávání nezávisí jen na legislativních opatřeních, jeho priority jsou ostatně ve všech regionech nastaveni víceméně stejně, ale také na historickém a politickém kontextu. Katalánsko a Baskicko vynikají svou efektivitou a důsledností, zatímco Galicie a Navarra čelí složitějším výzvám, které komplikují plnou implementaci a efektivitu bilingvní výuky.

Dobrý obraz, a navíc celkově vnější expertní pohled nám může přinést i nahlédnutí do nejaktuálnější výroční zprávy Charty regionálních či menšinových jazyků, která se vyjadřuje k situaci v regionech s kooficiálními jazyky jednotlivě.⁹⁹

Stejně jako bylo už několikrát zmíněno, i Zpráva konstatuje, že galicijský přístup k bilingvní výuce se potýká s problémy, zejména ve městských oblastech, kde dominuje španělština, to poukazuje na nízkou efektivitu jazykové politiky. Dále říká, že v rámci vzdělávání je galicijština sice dostupná na všech úrovních, negativně však hodnotí její omezení na některé předměty.¹⁰⁰ Zejména pak nedostupnost výuky přírodních věd v galicijštině. Výbor považuje toto omezení za problém, který by měl být vyřešen. Situaci komplikuje také nedostatek výukových materiálů v galicijštině.¹⁰¹

Katalánský přístup je považován za jeden z nejúspěšnějších, absolventi vykazují vysokou úroveň kompetence v obou jazycích. Přesto je patrný pokles používání katalánštiny na některých univerzitách, což vyvolává obavy o jejím dlouhodobém postavení.¹⁰²

Baskicko díky svému přístupu dosahuje vysoké úrovně bilingvních kompetencí, přičemž baskičtina zůstává silně zakotvena i v každodenním životě. Baskicko navíc investuje do vzdělávání učitelů, což přispívá k posilování efektivitu celého systému.¹⁰³

Valencijský model sice poskytuje školám flexibilitu v přizpůsobování kurikula, ale v praxi často dominují španělsky mluvící oblasti, což vede k omezené přítomnosti valencijské. Přestože

⁹⁹ Comité of Experts of the European Charter of Regional or Minority Languages. 2024. *Sixth Evaluation Report on Spain*. Štrasburk : Secretariat of the European Charter for Regional or Minority Languages, 2024.

¹⁰⁰ Tamtéž, s. 102-106.

¹⁰¹ Tamtéž, s. 106.

¹⁰² Tamtéž, s. 20-21.

¹⁰³ Tamtéž, s. 25.

tento přístup nabízí rámec pro podporu valencijské, jeho implementace je nevyvážená, což omezuje jeho celkovou efektivitu.¹⁰⁴

V Navaře, která je rozdělena do tří jazykových zón, je negativním faktorem to, že v nebaskicky mluvících zónách není výuka v baskičtině dostupná vůbec. Tato omezená dostupnost podkopává efekt jazykové politiky, i když v baskicky mluvících oblastech dosahuje model D dobrých výsledků.¹⁰⁵

Celkově lze říci, závěry zprávy jsou v souladu s dostupnými statistikami – tedy že efektivita bilingvního vzdělávání napříč regiony je značně rozdílná. Katalánsko a Baskicko vykazují nejvyšší úspěšnost díky dobře podporovaným modelům a jasné politice. Naopak Valencie a Navarra se potýkají s problémy v dostupnosti a podpoře svých menšinových jazyků. Galicie pak čelí specifickým výzvám, zejména ve městských oblastech, kde klesá využití galicijské, což oslabuje efektivitu zavedeného modelu.

¹⁰⁴ Tamtéž, s. 26.

¹⁰⁵ Comité of Experts of the European Charter of Regional or Minority Languages. 2024. *Sixth Evaluation Report on Spain*. Štrasburk : Secretariat of the European Charter for Regional or Minority Languages, 2024. s. 23, 27.

5. Specifika bilingvního vzdělávání v Galicii

Bilingvní vzdělávání ve Španělsku je charakteristické svou rozmanitostí a přizpůsobením specifickým potřebám jednotlivých bilingvních autonomních oblastí. Tyto oblasti, Baskicko, Katalánsko, Galicie, Baleárské ostrovy, Navarra a Valencie, se vyznačují přítomností kooficiálních jazyků, které mají vedle španělštiny rovný právní status. Klíčovým dokumentem, který položil základy pro rozvoj bilingvní výuky, je španělská ústava z roku 1978. Ta zakotvila právo autonomních oblastí definovat vlastní jazykové politiky a zajistit výuku v regionálních jazycích. Tento princip se promítl do vzdělávacích systémů jednotlivých oblastí, které si vytvořily své vlastní přístupy k bilingvní výuce v souladu se svými kulturními, historickými a sociálními podmínkami.

V Galicii je bilingvní vzdělávání založeno na modelu, který rovnoměrně rozděluje užití galicijštiny a španělštiny ve výuce. Oproti jiným oblastem, jako je Baskicko, kde rodiče mohou zvolit model výuky, v Galicii je zaveden pevně daný systém, který přesně určuje, v jakém jazyce se jednotlivé předměty vyučují. Na úrovni primárního a sekundárního vzdělávání se přírodní vědy a společenské vědy vyučují v galicijštině, zatímco matematika a technické předměty se vyučují ve španělštině. Tento model je uplatňován od 80. let 20. století, kdy byl přijat zákon o jazykové normalizaci (*Ley de Normalización Lingüística*), jehož cílem bylo posílit postavení galicijštiny ve vzdělávacím systému. Ačkoli teoreticky zajišťuje rovnováhu mezi oběma jazyky, praxe ukazuje, že situace se liší v závislosti na lokalitě. Na venkově je galicijština běžně používaným jazykem, což se odráží i ve výuce, zatímco ve městech dominuje španělština, což oslabuje přirozené používání galicijštiny ve školním prostředí. Tento rozdíl mezi městskými a venkovskými oblastmi je jedním z hlavních problémů, kterým čelí současná jazyková politika v Galicii.

Podobná situace je patrná i v dalších autonomních oblastech. V Baskicku existují tři základní jazykové modely, které umožňují rodičům volit, v jakém rozsahu bude jejich dítě vzděláváno v baskičtině nebo španělštině. Model A využívá jako hlavní vyučovací jazyk španělštinu, model B kombinuje baskičtinu a španělštinu a model D klade důraz na baskičtinu jako hlavní vyučovací jazyk. V Katalánsku dominuje model jazykové imerze, kde katalánština hraje roli hlavního vyučovacího jazyka, zatímco španělština je přítomna pouze jako samostatný předmět. Tento přístup je považován za jeden z nejefektivnějších, neboť katalánština má vysoký stupeň sociální prestiže a je vnímána jako symbol kulturní identity regionu.

Na rozdíl od Katalánska a Baskicka se v Galicii potýkají s určitými obtížemi, které ovlivňují postavení galicijštiny ve vzdělávacím systému. Jedním z nejvýraznějších problémů je vliv politických změn na jazykovou politiku. Zásadní zlom nastal v roce 2010, kdy byl přijat tzv. dekret o vícejazyčnosti (*Decreto de Plurilingüismo*), který snížil podíl výuky v galicijštině a umožnil větší zapojení španělštiny do výuky. Tato změna vyvolala kritiku ze strany zastánců galicijského jazyka, kteří považovali dekret za krok zpět v procesu jazykové normalizace. Dekret čelil soudním výzvám, protože jeho odpůrci argumentovali, že omezuje právo studentů na vzdělávání v galicijštině. Přesto zůstává v platnosti a jeho dopady na jazykové prostředí ve školách jsou patrné zejména ve městských oblastech, kde španělština získává stále silnější postavení.

Další problematickou oblastí bilingvního vzdělávání v Galicii je přenos jazyka mezi generacemi. Starší generace, která vyrůstala v době Frankovy diktatury, často nepředává galicijštinu svým dětem, což oslabuje její přirozené užívání v každodenní komunikaci. Ve školách se proto klade důraz na to, aby se galicijština udržela nejen jako vyučovací jazyk, ale také jako jazyk každodenní komunikace mezi žáky. K tomu se využívají různé formy podpory, jako je organizace kulturních akcí, programy jazykové revitalizace a další aktivity podporující používání galicijštiny v neformálních kontextech.

Kromě problémů spojených s politickou situací a mezigeneračním přenosem jazyka je dalším významným aspektem postavení učitelů v bilingvním systému. Učitelé jsou klíčovými aktéry, kteří nejen zajišťují výuku, ale také ovlivňují postoje studentů k jednotlivým jazykům. Učitelé, kteří nepocházejí z Galicie, často čelí problémům s osvojením galicijštiny, což může ovlivnit kvalitu výuky. Učitelé musí často absolvovat jazykové kurzy a jazykové zkoušky, což může být pro nově příchozí učitele náročné. Mnozí z nich pak vyjadřují nejistotu ohledně své schopnosti vyučovat v galicijštině, což se odráží v efektivitě a kvalitě výuky.

Z těchto důvodů se empirická část práce zaměřuje na výpovědi galicijských učitelů, kteří mohou poskytnout cenný vhled do problematiky bilingvního vzdělávání. Zkušenosti učitelů jsou klíčové pro pochopení, jak se teoretické koncepty bilingvní výuky promítají do každodenní praxe. Empirická část se zaměří na témata, jako je vliv jazykové politiky na školní praxi, rozdíly mezi městským a venkovským prostředím a strategie používané učiteli k podpoře galicijštiny. Tato část tedy chce zejména přinést hloubkový pohled na výzvy a příležitosti, kterým čelí učitelé v bilingvním vzdělávání.

6. Empirická část

6.1. Cíl výzkumu a výzkumné otázky

Cílem výzkumu je prozkoumat stav bilingvního vzdělávání v Galicii z pohledu učitelů. Výzkum se zaměřuje na jejich zkušenosti, postoje a vnímání výzev a příležitostí souvisejících s výukou v bilingvním prostředí. Zvláštní pozornost je věnována vlivu regionální jazykové politiky na školní praxi, rozdílům mezi městským a venkovským prostředím a také srovnání s jinými bilingvními regiony Španělska.

Hlavní výzkumné otázky:

- 1) Jak reflektují učitelé vývoj a praxi bilingvního vzdělávání v Galicii?
 - Jaké reflektují problémy v bilingvním vzdělávání v Galicii?
- 2) Jaké místo připisují učitelé galicijštině v kontextu rozvoje regionální identity?
- 3) Jaký je pohled učitelů na jazykovou politiku v Galicii a její dopad na bilingvní vzdělávání?
- 4) Jak učitelé vnímají postavení galicijštiny ve vzdělávání ve srovnání se španělštinou?
 - Jak hodnotí prestiž galicijštiny v rámci školní komunity?
 - Jaké strategie doporučují pro zlepšení rovnováhy mezi oběma jazyky?

Výzkumné otázky byly vytvářeny v souladu s metodologickou teorií od Švaříčka a Šed'ové, přičemž byly dodrženy následující principy:¹⁰⁶

1. Jsou dostatečně široké, aby umožnily hlubší zkoumání.
2. Zaměřují se spíše na obecné koncepty než na konkrétní proměnné.
3. Nepokládají dotazy na četnost jevů ani sílu vztahů mezi proměnnými.
4. Detailně zkoumají povahu určitých jevů, a to převážně z perspektivy aktérů.

¹⁰⁶ Švaříček, R., & a kol. (2014). *Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách*. Praha: Portál. s. 69-70.

5. Vyhýbají se předpokladům formulovaným a priori.

Tento přístup zajišťuje, že výzkum zachytí co nejširší spektrum názorů a zkušeností učitelů, přičemž umožní komplexní analýzu jednotlivých aspektů bilingvního vzdělávání v Galicii.

6.2. Metodologie výzkumu

Tato kapitola popisuje metodologický přístup, který byl zvolen pro výzkum bilingvního vzdělávání v autonomní oblasti Galicie. Vysvětluje, proč byl použit kvalitativní výzkum, jak byl vybrán výzkumný vzorek a jak probíhal proces sběru dat.

6.2.1. Popis zvolené metodiky

Pro tuto práci byl zvolen kvalitativní výzkum, který umožňuje detailní analýzu zkušeností a postojů učitelů, zejména v souvislosti s implementací bilingvního vzdělávání. Tento přístup byl vybrán s ohledem na jeho důraz na pochopení konkrétních situací a perspektiv aktérů v jejich přirozeném prostředí.¹⁰⁷ Zaměření práce na školní praxi a vliv jazykové politiky v Galicii si vyžaduje metodu, která dokáže zachytit nuance a komplexitu tohoto tématu.

Kvalitativní výzkum navíc poskytuje prostor pro hlubší porozumění názorů a zkušeností učitelů v oblasti bilingvního vzdělávání v Galicii. Tento přístup odhaluje sociokulturní a pedagogické souvislosti z pohledu samotných aktérů. Díky možnosti interpretace kontextu a subjektivních zkušeností je kvalitativní metoda ve shodě s cíli této práce.

6.2.2. Výzkumné nástroje a techniky

Jako metoda pro sběr dat byl zvolen polostrukturovaný hloubkový rozhovor, který nabízí potřebnou flexibilitu a umožňuje bezprostředně reagovat na neočekávané podněty. Rozhovory byly vedeny na základě série otevřených otázek, které umožnily respondentům svobodně

¹⁰⁷ Hendl, J. (2023). *Kvalitativní výzkum*. Praha: Portál. s. 50.

vyjádřit své názory a pohledy na danou problematiku.¹⁰⁸ Tento přístup vedl k získání podrobných odpovědí, které pomohly hlouběji pochopit, jak učitelé vnímají různé aspekty bilingvního vzdělávání v Galicii.

Polostrukturovaný rozhovor je dobrým nástrojem také proto, že kombinuje sledování předem definovaných tematických okruhů s možností spontánního rozvíjení otázek.¹⁰⁹ Díky tomu bylo možné zachytit nové podněty a rozšířit analýzu o důležité, ale původně neplánované souvislosti.

Výzkumným nástrojem byl zmíněný set otázek rozdělených do sekcí reflektujících otázky výzkumné, viz příloha č.3.

¹⁰⁸ Švaříček, R., & a kol. (2014). *Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách*. Praha: Portál. s. 159.

¹⁰⁹ Tamtéž, s. 160.

6.2.3. Popis vzorku a procesu sběru dat

- Popis vzorku:

	Lokalita	Typ školy	Vyučované předměty	Jazyk výuky	Délka praxe	Mateřský jazyk
Učitel 1 (U1)	Narón (venkov)	Střední škola (ESO, <i>bachillerato</i>)	Dějepis	galicijština	18 let	galicijština
Učitel 2 (U2)	Teo (venkov)	Střední škola (ESO)	Dějepis, zeměpis	galicijština	2 roky	galicijština
Učitel 3 (U3)	Santiago de Compostela (město)	Střední škola (ESO, <i>bachillerato</i>)	Galicijština, portugalština	galicijština, portugalština	23 let	galicijština
Učitelka 4 (U4)	Ourense (město)	Střední odborná škola (<i>Formación profesional</i>)	Odborný výcvik a pracovní orientace	angličtina, portugalština	10 let	galicijština, španělština
Učitelka 5 (U5)	Vigo (město)	Střední škola (ESO)	Filosofie	galicijština	8 let	galicijština

Výzkumný vzorek tvořilo pět učitelů působících na různých typech škol v Galicii. Učitelé byli zvoleni jako klíčová skupina pro výzkum, protože jsou přímými aktéry vzdělávacího procesu. Jejich zkušenosti a názory tak mohou poskytnout cenné informace o tom, jak bilingvní vzdělávání funguje v praxi, jaké výzvy přináší a jak jsou ovlivněna jazykovou politikou.

Respondenti se lišili věkem, délkou pedagogické praxe, vyučovanými předměty a v jednom případě i rodným jazykem. Tato diverzita umožnila získat rozmanitou škálu pohledů na bilingvní vzdělávání. Výběr byl proveden na základě doporučení vyučujících autorky této práce z Univerzity Santiago de Compostela.

Tři rozhovory proběhly osobně, zatímco dva byly realizovány online, v závislosti na dostupnosti respondentů. Všichni respondenti byli předem seznámeni s účelem rozhovoru i

způsobem, jakým budou získaná data zpracována, což odpovídá etickým standardům kvalitativního výzkumu.¹¹⁰ Před zahájením rozhovoru každý z účastníků podepsal informovaný souhlas, viz příloha č.2. Délka jednotlivých rozhovorů se pohybovala v průměru kolem jedné hodiny.

Rozhovory byly nahrávány, se souhlasem účastníků, pomocí zvukového zařízení, přičemž záznamy byly následně přepsány pro další analýzu. Sběr dat se uskutečnil v květnu 2024 ve městě Santiago de Compostela. Všechny rozhovory byly vedeny ve španělském jazyce. Pro analýzu prepisů byla použita metoda otevřeného kódování, která umožnila systematické třídění a interpretaci získaných dat. Kódovací procedura proběhla na španělském korpusu, významné jednotky byly přeloženy do češtiny pro účely této práce.

6.3. Presentace výsledků výzkumu

Tato kapitola představuje výsledky analýzy získaných dat a je členěna do podkapitol podle témat, která se v průběhu interpretace ukázala jako klíčová. Citované části z rozhovorů jsou označeny kódem rozhovoru U1-U5, viz popis vzorku, pro přehlednost.

6.3.1. Jazyková identita

Jazyková identita v Galicii je úzce spojena s kulturou, folklorem a kolektivním vědomím tamní společnosti. Učitelé vnímají jazyk nejen jako prostředek komunikace, ale především jako symbol příslušnosti k určitému etnickému společenství. Tento postoj vyjadřuje například U5, když uvádí: „*nemyslím si, že stoprocentně pochopíte galicijskou kulturu, pokud se nesblížíte s jazykem, protože najdeme pojmy, které jsou v galicijštině vyjádřeny velmi specifickým způsobem*“. Propojení jazyka s kulturní identitou je v Galicii neoddelitelné. Jazyk umožňuje Galicijcům uchovávat a sdílet tradice, zvyky a kolektivní paměť. Tento pohled sdílí i U2, dle kterého je znalost jazyka nezbytná pro hlubší porozumění specifickým kulturním aspektům Galicie: „*Myslím, že pokud se tu chystáte žít, musíte umět jazyk, musíte pochopit toponymii, kulturu, idiosynkrazii samotné země. Myslím si, že to je velmi, velmi důležité.*“

Dalším důležitým aspektem jazykové identity je její dynamický charakter. Učitelé často zdůrazňují, že lidé mohou mít více jazykových a kulturních identit současně. U3 tento pohled

¹¹⁰ Švaříček, R., & a kol. (2014). *Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách*. Praha: Portál. s. 45-46.

vystihuje následujícím tvrzením: „*To, že mluvím galicijsky neznamena, že neumím mluvit španělsky. Člověk má více identit a zajímavé je, že všechny tyto konkurenční výhody dokáže maximálně využít.*“ Bilingvismus je zde tedy vnímán jako příležitost, která umožňuje jedinci fungovat ve více jazykových prostředích. Tato vícečetná identita může být přínosná nejen pro jednotlivce, ale i pro celou společnost, která se díky ní stává kulturně bohatší a flexibilnější.

Historický kontext jazykové identity v Galicii je velmi specifický a odlišuje se od jiných bilingvních regionů Španělska, jako je Katalánsko či Baskicko. U1 připomíná: „*Za diktatury existoval pocit odporu k udržení vlastní kulturní identity, ale lidé dál mluvili svojí řečí, i když se jim to přičilo.*“ Tento výrok zdůrazňuje, že jazyková identita Galicijců vznikala v opozici vůči politickému tlaku na unifikaci jazyků. V Katalánsku a Baskicku oproti tomu hrála důležitou roli ekonomicky silná buržoazie, která podporovala jazykovou emancipaci. V Galicii vyrůstala jazyková identita především z venkovského prostředí. U2 to nazývá „*selským nacionalismem*“ a vysvětluje: „*Rád to nazývám spíše selským nacionalismem, protože právě tam se ten jazyk zachoval, že?*“ Venkovská společnost tak sehrála klíčovou roli při zachování galicijštiny, což ovlivňuje i jazykovou praxi ve školách, zejména v rurálních oblastech, kde galicijština stále žije a vede v každodenní komunikaci.

I přes historický význam galicijštiny a její silnou vazbu na identitu se v současné době projevují určité obavy o její budoucnost. Učitelé upozorňují, že mladé generace často upřednostňují španělštinu nebo dokonce angličtinu, což je dle některých důsledek globalizačních procesů a vlivu nových technologií. U4 reflektuje tuto situaci, když říká: „*Ted' se říká, že nové generace ho ztrácejí, že mladí lidé zejména kvůli internetu a novým technologiím mají tendenci používat jazyky, které oslovují více lidí.*“ V globalizovaném světě je galicijština znevýhodněná, protože její dosah je omezen jen na galicijské prostředí. Oproti tomu španělsky se lze samozřejmě domluvit napříč kontinenty. Tato situace zvyšuje tlak na bilingvní vzdělávání, které by mělo zajistit, aby galicijština neztratila své místo vedle španělštiny a dalších globálně rozšířenějších jazyků.

Rodinné prostředí hraje důležitou roli v procesu osvojování jazykové identity, což dokládá výpověď U4: „*No, je to můj mateřský jazyk ... vždycky jsem s ním doma mluvila s mým otcem.*“ Tím je zdůrazněn význam interakce mezi jazykem a rodinným prostředím. Jazyková socializace probíhá především v domácím prostředí, kde je galicijština používána v každodenní komunikaci. Tento faktor má přímý vliv na bilingvní vzdělávání, protože děti, které přicházejí

do školy se znalostí galicijštiny, mají odlišnou výchozí pozici než ty, které byly doma vystaveny pouze španělštině.

Někteří učitelé vyjadřují obavy o to, že galicijština zůstává marginalizována v městských oblastech, kde je její použití méně časté než ve venkovských oblastech. U5 upozorňuje, že „*galicijština je bohužel venkovský jazyk*“, a popisuje, že v době, kdy působila na venkovské škole, v její třídě pouze jeden student mluvil španělsky, zatímco ostatní používali galicijštinu. Tento výrok podtrhuje význam rozdílů mezi venkovským a městským prostředím, které se promítají i do jazykového režimu škol.

V neposlední řadě sehraje svou roli i otázka mediální reprezentace Galicie a její identity ve španělském kontextu. U2 s jistou ironií poznamenává: „*No, je to pláž, je to horko, jsou to býčí zápasy, je to flamenco, je to paella, a já říkám, kde sakra ... kde to vidíte reflektované v mé realitě, v mé zemi?*“ Tato výpověď kritizuje stereotypní obraz Španělska, který neodráží skutečnou diverzitu jednotlivých regionů. Pro učitele z Galicie může být podobné zkrácení důvodem a motivací, proč se snažit posílit význam galicijštiny ve vzdělávacím systému, aby si studenti mohli více uvědomovat jedinečnost svého regionu.

Jazyková identita v Galicii je proměnlivá a neustále ovlivňovaná zejména historií, rodinnou výchovou, bilingvní praxí i globalizací. Galicijština je celkově vnímána jako symbol kultury a identity, ale čelí tlaku světových jazyků, jako je španělština a angličtina. Bilingvní vzdělávání je proto důležité nejen jako příprava studentů na život ve dvojjazyčném prostředí, ale i k ochraně galicijštiny jako důležité součásti regionální identity.

6.3.2. Jazyková politika a institucionální podpora

Jazyková politika v Galicii je stále živým tématem a předmětem celospolečenských debat. Hlavní otázkou je, jak co nejlépe podporovat galicijštinu ve školách a ve společnosti. Učitelé se zamýšlejí nad historií jazyka i jeho současnými problémy. I když je dvojjazyčnost zaručena zákonem, v praxi se objevují politické a institucionální rozdíly, které ovlivňují její skutečné uplatnění. U1 k tomu říká: „*S tím zákonem, který je v ruce, je dvojjazyčnost zaručena. Pak přichází na řadu politické nuance.*“ Zákon je tedy stanoven, ale politická rozhodnutí o podpoře galicijštiny se liší podle vládnoucích stran, což způsobuje nejistotu a ztěžuje dosažení dlouhodobých cílů.

Historické pozadí ukazuje, že galicijština byla dlouho považována za podřadný jazyk, což mělo přímý dopad na její postavení v rámci veřejných institucí, včetně školství. U1 vzpomíná na situaci po občanské válce a za frankistické diktatury: „*Po válce za diktatury byla galicijština považována za podřadný jazyk, španělština byla jazykem prestiže.*“ V té době byla španělština povinným jazykem ve vzdělávání a v oficiálních institucích, zatímco galicijština zůstávala jazykem neformální komunikace, zejména na venkově. Tento historický útlak vedl k tomu, že se některé generace galicijštinu aktivně neučily, což ovlivňuje i dnešní jazykovou situaci.

Problémy spojené s institucionální podporou jsou zřejmé i v oblasti vzdělávacích materiálů. U5 zdůrazňuje, že „*na úrovni vzdělávání neexistují dobré materiály. Nemám hromadu textů s dobrým překladem do galicijštiny. Pokud chci překlady, musím si je přeložit sama.*“ Nedostatečné materiální zabezpečení představuje významnou překážku pro učitele, kteří musí vynakládat více času a úsilí na překlady a přípravu výukových materiálů. Podpora ze strany institucí v oblasti investic do učebních materiálů a pomůcek se tak ukazuje jako nedostatečná, což přispívá k frustraci pedagogů.

Další problém spočívá v tom, že podle některých učitelů je podpora galicijštiny ze strany regionální vlády nedostatečná. U2 je k činnosti galicijské vlády (*xunty*) kritický: „*V případě xunty vnímám naprostou ignoranci jazyka. Je to kosmetický prvek, který používají jako propagandu.*“ Vláda tak může působit, jako by se o jazyk starala, ale v praxi chybí skutečná opatření, která by jazyk reálně podporovala.

Podle U3 by podpora galicijštiny měla být mnohem explicitnější: „*Realita je taková, že kontakt mnoha studentů s galicijštinou je velmi omezený, a to nejen kvůli vzdělávacímu systému, ale také kvůli sociální realitě. Takže si myslím, že by ji xunta měla mnohem explicitněji podporovat...*“ U3 rovněž připomíná, že zodpovědnost nelze klást pouze na školský systém, ale měla by zahrnovat i další společenské sféry: „*Nemůžeme se vymlouvat jen na politickou výlučnost. Všichni máme svůj podíl na tom, co děláme.*“ Tímto upozorňuje, že exekuci jazykové politiky by neměla zajišťovat pouze škola, ale i rodina, komunita a veřejné instituce.

Samotný přístup rodin ke galicijštině je další výzvou. U4 podotýká, že rodinné prostředí může hrát zásadní roli: „*Bylo by to možné, zejména pokud by rodiny... podporovaly nejen školní, ale i mimoškolní aktivity v galicijštině.*“ Rodiny tedy mohou výrazně přispět k podpoře jazyka, ale musí být motivovány a podporovány i ze strany institucí. U5 zároveň upozorňuje na nebezpečí příliš ambiciózních cílů: „*Je sice hezké vydávat zákony, ale musíme se dívat na realitu a na to,*

z čeho vycházíme. Když si stanovíme tak velké cíle, lidé jich nedosáhnou, protože vycházíme ze situace, která je mnohem složitější.“ Tento postoj ukazuje na potřebu realistického plánování jazykové politiky, která by brala v úvahu aktuální podmínky, místo toho, aby stanovovala cíle, které nejsou dosažitelné.

Jako inspiraci někteří učitelé zmiňují model podpory jazyka v Baskicku. U2 konstatuje: *„měl by existovat model jako je ten baskický. Myslím si, že by to tak mělo být.*“ Jak bylo vysvětleno v teoretické části této práce, v Baskicku existují tři jazykové modely, které umožňují rodičům vybrat si jazykovou prioritu vzdělávání svých dětí, což se ukazuje jako efektivní přístup. Tento přístup by mohl být inspirací pro Galicii, kde je však dle výpovědí podpora galicijštiny zatím méně intenzivní a systematická.

Navzdory určitým snahám o podporu galicijštiny zůstává situace podle některých učitelů pesimistická. U4 k tomu říká: *„Budu pesimistka, snažíme se bojovat za to, aby byla podporována... možná se zvrátí.*“ Tato skepse odráží pocity mnoha učitelů, kteří vnímají jazykovou politiku jako nesystematickou a nedostatečně efektivní.

Učitelé upozorňují, že i když má Galicie právní rámec pro podporu galicijštiny, jeho uplatňování v praxi je často nedostatečné. Chybí materiály i jasná strategie, a podpora by měla zahrnovat nejen školy, ale i rodiny, komunity a technologie.

6.3.3. Zkušenost učitelů s bilingvním vzděláváním

Zkušenosti učitelů s bilingvním vzděláváním v Galicii ukazují na složitou realitu, ve které se střetávají legislativní požadavky, potřeby studentů a praktické limity školního systému. Bilingvní výuka přináší specifické výzvy, zejména pokud jde o integraci studentů přicházejících ze zahraničí. Podle U1 je situace pro tyto studenty velmi obtížná: *„Pro lidi, kteří přichází ze zahraničí, je dostat se do dvojjazyčného vzdělávacího systému hrozné.*“ Učitelé se tak často ocitají v pozici, kdy musí balancovat mezi dodržováním jazykových norem pro jednotlivé předměty a snahou o usnadnění vzdělávání studentům, kteří galicijštině nerozumí.

Jednou z největších výzev je absence systematické podpory a odborného personálu pro práci s cizinci. Jak uvádí U2, *„je to spíše problém zdrojů než čehokoliv jiného. Pokud pocházíte z nešpanělsky mluvící země, budete mít řadu potíží a bohužel u nás neexistuje nějaká pomoc,*

nějaké posily, nemáme odborný personál.“ Tento nedostatek je obzvláště patrný na příkladu dětí z Ukrajiny, které čelí obtížím kvůli neexistenci učitelů hovořících jejich jazykem. Nejen že chybí speciální jazyková podpora, ale navíc neexistují ani přípravné třídy pro tyto žáky, kteří jsou často rovnou zařazeni do běžných tříd. U3 to považuje za zásadní problém: *„Žádné přijímací třídy nejsou... Není žádný systematický systém, tak jdou rovnou do stejné třídy a je to. Bez jakékoliv jazykové znalosti, a to je velmi vážný problém.“*

Podpora nově přichozích žáků, kteří neovládají galicijštinu ani španělštinu, by vyžadovala zavedení specializovaných opatření. U3 navrhuje, aby byla těmto žákům věnována individuální pozornost: *„Je nutné je přijmout, ale je nutné je přijmout řádně se specifickými materiály, se specializovanými odborníky, speciálními hodinami jen pro ně.“* Tato slova reflektují potřebu vytvoření systému, který by těmto žákům poskytl období adaptace a umožnil jim postupně zvládnout oba jazyky používané ve výuce.

V bilingvním vzdělávání se objevují i problémy spojené s postojem učitelů k dodržování jazykových pravidel. Podle U2 se někteří učitelé někdy rozhodnou, že nebudou dodržovat zákon a učí španělsky, i když by měli vyučovat v galicijštině: *„Když se učitel rozhodne, že nebude respektovat zákon, ve třídě předmět, který by měl učit v galicijštině, učí španělsky.“* Rodiče sice mohou v takovém případě podat stížnost, ale důsledky pro učitele nejsou příliš závažné – obvykle dostanou pouze napomenutí. Tento přístup zpochybňuje efektivitu jazykových politik ve školách a poukazuje na limity kontrolních mechanismů.

Přestože někteří učitelé vnímají bilingvní vzdělávání jako obtížné, jiní ho považují za přínosné. U4 reflektuje výhodu toho, že jsou studenti vystaveni více jazykům: *„Myslím si, že jim to pomáhá, oni jsou zvyklí se pohybovat v několika jazycích a měnit je, a je to pro ně jednodušší.“* Tento názor naznačuje, že bilingvní výuka může být pro žáky přínosná, zejména pokud již mají zkušenosti s více jazyky. Schopnost přepínat mezi jazyky lze v globalizovaném světě považovat za důležitou dovednost, a proto může být bilingvní vzdělávání v Galicii chápáno také jako forma jazykové přípravy na multikulturní prostředí.

Dalším klíčovým prvkem je potřeba rovnováhy v jazykovém přístupu. U4 upozorňuje, že učitelé musí hledat rovnováhu mezi používáním obou jazyků, aby neohrozili porozumění u studentů: *„Bylo by dobré mít rovnováhu... studenti vám nedovolí vyučovat všechno v cizím jazyce, protože se vždycky najde někdo, kdo tyto znalosti nemá.“* To ukazuje na pragmatický přístup učitelů, kteří se snaží přizpůsobit jazyk výuky konkrétní skupině studentů. Tento přístup

je sice praktický, ale zároveň ukazuje, že jednotná pravidla pro bilingvní výuku nemusí být v každé třídě zcela aplikovatelná.

Zkušenosti učitelů s bilingvním vzděláváním v Galicii ukazují, že situace je složitá. Snaží se zachovat galicijštinu, ale musí často hledat kompromisy. Chybí přípravné třídy, materiály i odborný personál, což ztěžuje výuku. V bilingvní výuce sice vidí příležitost, učitelům ale často přináší zejména pracovní zátěž. Pro efektivní fungování by bylo potřeba zejména větší podpory a lepší spolupráce mezi školami, institucemi a učiteli.

6.3.4. Benefity dvojjazyčného vzdělávání

Dvojjazyčné vzdělávání přináší řadu výhod, které přesahují pouhé ovládnutí dvou jazyků. Zkušenosti učitelů ukazují, že bilingvismus podporuje kognitivní rozvoj, zlepšuje schopnost učení dalších jazyků a umožňuje lepší pochopení různých kultur a perspektiv. Podle U5 dvojjazyčnost rozšiřuje schopnost přemýšlet jiným způsobem: „*Čím víc jazyků umíte, tím lépe, i když je to z hlediska cestovního ruchu. To, že máte dva jazyky, myslím, že vás to také nutí přemýšlet jinak.*“ Tato schopnost rozvíjet různé způsoby myšlení je důležitá nejen pro cestovní ruch, ale také pro další oblasti profesního i osobního života.

Jedním z klíčových přínosů dvojjazyčného vzdělávání je usnadnění procesu učení dalších jazyků. U5 uvádí, že „*čím více jazyků člověk ovládá, tím snáze se učí další jazyky, ale také chápe změnu kódu, změnu struktury.*“ To znamená, že žáci, kteří jsou již zvyklí přepínat mezi dvěma jazyky mají lepší předpoklady pro učení dalších cizích jazyků. Tato schopnost měnit jazykové kódy rozvíjí také jejich kognitivní dovednosti, protože si uvědomují rozdíly mezi jazyky a strukturami. Tento proces je označován jako „urychlovač“ jazykového učení: „*Pro mě je bilingvismus nebo polylingvismus, řekněme, urychlovač.*“ (U2)

Dalším přínosem dvojjazyčného vzdělávání je zlepšení schopnosti spojovat pojmy a rozšiřování slovní zásoby. Podle U1 by se mělo uvažovat o přístupu, kdy by se všechny předměty učily střídavě v obou jazycích, což by studentům umožnilo lépe pochopit jednotlivé koncepty: „*Myslím si, že kromě toho rozdělení jazyků bychom museli mít také rotaci. Všechny předměty prochází dvěma jazyky, a tím by se odstranily potíže, o kterých jsem se již zmínil, potíže se spojováním pojmů nebo se slovní zásobou.*“ Tento model by navíc mohl vést k tomu,

že by studenti nejen měli kompletní slovní zásobu v obou jazycích, ale také by mohli v některých oblastech, např. historie, získávat dvojí pohled na každé téma.

Bilingvní vzdělávání má také kulturní přínosy. U3 zdůrazňuje: „*Důležité je, že děti mají přístup k různým druhům kulturních projevů.*“, což přispívá k jejich celkovému rozvoji. Využívání dvou jazyků zároveň znamená přístup k širší škále kulturních referencí, což může mít pozitivní dopad na jejich schopnost chápat a respektovat různé kultury. Dvojjazyčnost tak rozšiřuje nejen jazykové, ale i kulturní obzory žáků.

Zajímavým aspektem bilingvního vzdělávání v Galicii je jeho propojení s portugalským jazykem, která je galicijským velmi blízká. Podle U3 je jedním z důležitých pilířů dvojjazyčného vzdělávání podpora kontaktu s portugalským jazykem. U3 je vyučujícím obou těchto jazyků, a tak do hloubky rozumí této problematice a více než jiní si je vědom těchto výhod. Využívání portugalského jazyka v rámci dvojjazyčné výuky umožňuje studentům rozšířit svůj jazykový repertoár, ale také jim dává přístup k portugalské kultuře a širšímu lusofonnímu světu. Díky podobnosti těchto jazyků není problém se znalostí galicijského ovládnout portugalskou v poměrně krátkém čase a snadno. Tato znalost dalšího cizího jazyka s tak velkou rozšířeností pak může přinést řadu výhod např. v rámci studií nebo na pracovním trhu.

Celkově lze říci, že bilingvní vzdělávání přináší víc než jen znalost dvou jazyků. Například posiluje myšlení a zlepšuje porozumění kulturám. V Galicii navíc otevírá cestu k portugalskému, čímž rozšiřuje jazykové a kulturní obzory žáků. Bilingvní výuka je tedy obecně skvělým nástrojem pro rozvoj učení, kulturního porozumění a adaptability ve světě.

6.3.5. Výzvy v jazykovém přenosu a používání jazyka

Výzvy spojené s jazykovým přenosem a používáním galicijského jazyka ukazují na celou škálu faktorů, které ovlivňují zachování a každodenní užívání tohoto jazyka. Učitelé popisují problémy s generačním přenosem, vliv urbanizace a globalizace, i význam individuálního a institucionálního přístupu k podpoře jazyka.

U1 upozorňuje na jazykové obtíže, které mohou vznikat v souvislosti s učením slovní zásoby ve školním prostředí: „*Naučená slovní zásoba bývá spojená s tímto jazykem, což znamená, že potom můžete narazit na slova ve španělštině, která si nespojí s významem. Pokud se dítě učí*

vegetaci v galicijštině, naučí se ji galicijsky, a pak nemusí být schopné navázat spojení se španělštinou. “ Tato situace ukazuje, jak jazyková výuka může ovlivnit schopnost dětí přecházet mezi jazyky, což může být výzvou zejména v bilingvním prostředí. Dalším problémem je nejednotné používání galicijštiny mezi mluvčími, což U1 ilustruje slovy: *„Většina lidí, kteří mluví galicijsky, nemluví galicijštinou v absolutním smyslu, to znamená, že nemluví normativní galicijštinou, používají spoustu slov z kastilštiny.*“

Generační přenos galicijštiny je dalším zásadním problémem, který učitelé identifikují. U2 upozorňuje, že ekonomické faktory mohou ovlivnit to, zda generace mladých dospělých vůbec předává jazyk dál: *„Generace, která by nás měla učit galicijsky, moje generace,¹¹¹ nemá děti ... ekonomická krize a tak dále.*“ Přidává také historický pohled na rozhodnutí rodičů: *„Existovala spousta lidí, kteří se aktivně rozhodli nemluvit na své děti galicijsky, protože si mysleli, že jim tím prokazují službu.*“ Tento přístup, motivovaný snahou připravit děti na život v převážně španělsky mluvícím prostředí, podle učitelů přispěl k oslabení jazykového přenosu.

U3 shrnuje trend postupného snižování používání galicijštiny v rámci generací a spojuje ho s procesy urbanizace: *„Tendence je taková, že existují potíže v rodinném přenosu ... Prarodiče mluví více galicijsky než rodiče a více galicijsky než děti. Tento generační přenos se snižuje.*“ Urbanizace a integrace venkovských obyvatel do městského prostředí zde hraje klíčovou roli. Jazykový posun ve prospěch španělštiny je tedy zjevný.

U4 a U5 se zároveň shodují na vlivu technologií a globalizace. Zejména prostředí sociálních sítí vytváří tlak na mladé generace, aby preferovaly univerzálněji využitelné jazyky, jako je španělština a angličtina.

Zachování galicijštiny naráží na problémy s generačním přenosem, urbanizací a vlivem globalizace. Mladší generace ji používají méně, a to někdy i z důvodu společenského tlaku a moderních technologií, které upřednostňují španělštinu. K udržení galicijštiny je proto nutná větší podpora ve školách, rodinách i ze strany institucí.

¹¹¹ Pozn.: Učitelé 2 je kolem 35 let. Má tedy na mysli zejména generaci narozenou kolem roku 1990.

6.3.6. Výzvy ve vzdělávacím systému

Rozhovory s učiteli z Galicie odhalují několik klíčových výzev, které ovlivňují efektivitu vzdělávacího procesu v bilingvním systému. Jedním z hlavních problémů je vysoký počet studentů ve třídách. Podle U2 „*strukturálně se nedají dělat zábavné věci*“ při tak velkém počtu žáků, což značně omezuje možnosti využití moderních metod, jako je výuka prostřednictvím projektů. Tento názor potvrzuje i U4, která popisuje „*brutální zátěž z hlediska počtu žáků na učitele*“ a upozorňuje, že tato situace omezuje individuální přístup a celkově snižuje kvalitu vzdělávání.

Další významnou překážkou je již zmiňovaný nedostatek kvalitních vzdělávacích materiálů v galicijštině. Často je nutné materiály vlastnoručně překládat, což představuje dodatečnou pracovní zátěž. K tomu se přidává také nadměrná administrativní zátěž, kterou popisuje U5: „*Cokoliv, co děláte, vyžaduje jeden papír za druhým a všechno zbytečně.*“ Byrokracie tak učitelům bere čas, který by mohli věnovat samotné výuce nebo přípravě na ni.

Specifický problém vyvstává také při zavádění dalšího cizího jazyka, nejčastěji angličtiny nebo portugalské, do výuky odborných předmětů, jako je fyzika nebo biologie. U1 v této souvislosti varuje, že takový přístup „*nakonec vytvoří další mezery*“. Toto tvrzení poukazuje na složitost vícejazyčné výuky, která může ovlivnit nejen porozumění odborným tématům, ale také samotnou jazykovou kompetenci žáků.

Z výpovědí lze celkově říci, že vzdělávací systém v Galicii se potýká s omezenými zdroji, administrativní zátěží a jazykovou nerovnováhou. Tyto problémy mají přímý vliv na kvalitu bilingvní výuky a kladou velké nároky na učitele. Dle učitelů je bez vyřešení těchto problémů jen těžko možné naplno využít potenciál bilingvního vzdělávání.

6.3.7. Role institucí ve výuce a podpoře jazykového rozvoje

Veřejné a vzdělávací instituce hrají v Galicii zásadní roli při výuce a podpoře galicijštiny, jakožto menšinového jazyka. Učitelé zdůrazňují, že vzdělávací systém má na jazyk pozitivní vliv, ale zároveň upozorňují na potřebu jeho dalšího zlepšení. Jen tak potom bude možné lépe čelit problémům, jako je úbytek používání galicijštiny, a udržet tak jazykovou identitu regionu.

Podle U1 hraje vzdělávací systém významnou roli při zachování kultury a jazyka. Jak uvedl: *„Vzdělávací systém hraje pozitivní roli při zachování kultury a jazyka, protože jinak by se asi mnoho lidí rozhodlo, že se nebudou učit galicijsky, nebo nebudou mluvit galicijsky.“* Tento názor podtrhuje důležitost škol a dalších vzdělávacích institucí jako hlavních pilířů pro šíření galicijštiny, především v prostředí, kde společenský tlak často směřuje k preferenci španělštiny.

Někteří učitelé však naznačují, že by bylo třeba posílit opatření na podporu galicijštiny. U2 se domnívá, že přísnější požadavky by mohly mít pozitivní dopad: *„Nutnost dělat zkoušky z galicijštiny by pomohla. Myslím, že je nutné být přísnější, pokud jde o požadavky na učitele a odborníky, aby používali galicijštinu.“* Tato výpověď naznačuje, že i mezi učiteli a dalšími profesionály chybí dostatečné zapojení galicijštiny do jejich každodenní profesní praxe. U2 také upozorňuje na důsledky ztráty jazyka: *„Ztráta jazyka je hvězda, která zhasne a už nikdy nezasvítí.“* Tento poetický příměr vystihuje naléhavost problému, kdy bez institucionální podpory hrozí, že galicijština postupně vymizí.

Jedním z navrhovaných řešení je zavedení programů jazykového ponoření. U3 zdůrazňuje, že *„jazyk v situaci jako je galicijština menšinový lze podporovat pouze prostřednictvím programu jazykové inverze.“* Tato metoda by mohla umožnit efektivnější osvojování galicijštiny a její intenzivnější používání v každodenním životě žáků. Učitelé tedy vnímají jazykové ponoření jako cestu, jak posílit status galicijštiny a podpořit její aktivní využívání.

Dalším aspektem je rozvoj technologických nástrojů, které by mohly usnadnit výuku a šíření jazyka. U4 poznamenává: *„Teď je čím dál víc technologických nástrojů, které galicijštinu trochu propagují, ale pořád nejsou dostatečné.“* U4 je učitelkou odborných předmětů a tím pádem velmi vnímá nedostatek jazykových nástrojů, softwaru a kvalitních vzdělávacích materiálů. Tento názor poukazuje na potenciál moderních technologií v podpoře jazyka, současně ale upozorňuje na jejich nedostatečné množství a rozšíření v současném systému.

Instituce hrají v podpoře galicijštiny klíčovou roli, ale podle učitelů je potřeba udělat víc. Navrhují například zavést přísnější jazykové požadavky, jazykovou imerzi a více využívat moderní technologie. Bez těchto kroků totiž hrozí, že galicijština bude dál ustupovat ve prospěch španělštiny.

6.3.8. Budoucnost galicijštiny

Budoucnost galicijštiny je vnímána učiteli rozporuplně. Většina z nich upozorňuje na existující hrozby, ale zároveň identifikuje potenciální příležitosti, které by mohly tento menšinový jazyk udržet při životě. Celkový pesimismus je patrný zejména z obav o další pokles používání galicijštiny v každodenním životě a negativní dopady globalizace, ale zároveň se objevují i hlasy, které zdůrazňují schopnost galicijštiny odolat nepříznivým podmínkám.

U1 vyjadřuje obavy z budoucnosti galicijštiny a zdůrazňuje potřebu změnit postoje veřejnosti: „*Budoucnost vidím trošku špatně. Jinými slovy si myslím, že musíme bojovat, ale především se musíme soustředit na to, aby lidé necítili averzi nebo nenávist ke Galicii.*“ Tento komentář naznačuje, že klíčovou výzvou je zlepšení vnímání galicijštiny jako součásti regionální identity a jejího pozitivního přijetí.

Podobně U2 přináší pesimistický pohled a upozorňuje na vliv globalizace: „*Jsem pesimista ...obecně to zní krutě, ale na úrovni jazyka je nás stále méně a méně. Myslím si, že tomu nepomáhá globalizace.*“ Tento učitel varuje, že pokud nedojde k zásadním změnám, může se Galicie stát regionem s omezeným používáním vlastního jazyka, omezeným jen na úzké skupiny lidí.

Na druhou stranu U3 nabízí pohled, který zdůrazňuje roli společnosti při rozhodování o osudu galicijštiny: „*Budoucnost galicijštiny je taková, jakou jí chce mít galicijská společnost. Pokud chce, aby zanikla, tak zanikne.*“ Tento názor ukazuje na důležitost kolektivní odpovědnosti a aktivity komunity při zachování jazyka. U3 zároveň věří v potenciál tzv. *neofalantes*, tedy lidí, kteří se galicijštinu rozhodli aktivně používat, i když není jejich rodným jazykem: „*Budoucnost je jednoznačně v neofalantes. Pokud někteří chtějí galicijštinu opustit, najdou se jiní, kteří ji budou chtít obnovit.*“

Navzdory náročným podmínkám však U3 připomíná odolnost galicijštiny napříč historií: „*Navzdory všem těmto negativním podmínkám galicijština drží svou pozici. A drží se docela dobře.*“ Poukazuje na to, že galicijština přežila období zákazů a diskriminace, což svědčí o jejím hlubokém zakořenění v kultuře regionu.

Celkově učitelé naznačují, že budoucnost galicijštiny závisí na mnoha faktorech – od změny postojů veřejnosti přes institucionální podporu až po zapojení jednotlivců. Převažuje pesimismus, zejména v oblasti vlivu globalizace a poklesu používání galicijštiny.

Optimističtější hlasy ale ukazují, že jazyk má stále šanci na přežití, pokud se najdou lidé ochotní bojovat za jeho zachování.

6.3. Interpretace a diskuse

Tato kapitola se zaměřuje na propojení teoretických poznatků o bilingvním vzdělávání v Galicii s empirickými daty získanými výzkumem. Cílem je reflektovat, do jaké míry se teoretické přístupy a očekávání od různých forem bilingvního vzdělávání odrážejí v každodenní praxi škol v Galicii.

Empirické poznatky naznačují, že přímá aplikace teoretických modelů bilingvního vzdělávání v praxi je mnohdy složitější, než by se dalo předpokládat. Výzkum ukázal, že klíčovými faktory ovlivňujícími realizaci bilingvní výuky jsou jazyková politika, postoj společnosti ke galicijštině, schopnosti a jazykové kompetence učitelů i věk a původ žáků.

Teoretická část práce uvádí, že bilingvní vzdělávání může nabývat různých forem, od slabých po silné modely bilingvismu. V Galicii se aplikuje model, který usiluje o rovnováhu mezi galicijštinou a španělštinou. Důležitým právním rámcem je Dekret 124/2007, který stanoví, že minimálně 50 % výuky má probíhat v galicijštině. Empirické poznatky však ukázaly, že tento cíl není vždy důsledně dodržován. Zejména ve městských školách je podíl španělštiny vyšší, což může být způsobeno preferencemi rodičů, kteří předpokládají lepší profesní uplatnění dětí při ovládnutí španělštiny. Na venkově je situace odlišná, galicijština se zde více udržuje jako jazyk každodenní komunikace, což se odráží i ve výuce.

Mezigenerační přenos galicijštiny je dalším faktorem, který se významně promítá do podoby bilingvního vzdělávání. Teoretická část práce popisuje, že jazyková interakce mezi generacemi je nezbytná pro zachování jazyka. Empirická data ukazují, že mladší generace více inklinují ke španělštině, což se odráží ve školách, kde část žáků preferuje španělštinu jako jazyk učení. Tento fenomén je silně výrazný ve městech, zatímco na venkově se galicijština udržuje lépe.

Postoje učitelů k bilingvnímu vzdělávání jsou klíčovým faktorem ovlivňujícím výuku. Teoretická část práce poukazuje na důležitost jazykových kompetencí pedagogů a jejich schopnost efektivně pracovat se dvěma jazyky. Výzkum odhalil, že ne všichni učitelé mají dostatečně rozvinuté jazykové schopnosti v galicijštině. Zejména učitelé, kteří pocházejí z

jiných částí Španělska, musí absolvovat jazykové kurzy, aby mohli vyučovat v galicijštině. Nedostatek jistoty v používání galicijštiny se může negativně odrazit na kvalitě výuky.

Dalším důležitým aspektem je vliv kulturního prostředí na vnímání galicijštiny a jejího postavení ve společnosti. Teoretické přístupy k bilingvistice upozorňují na to, že společenská prestiž jazyka přímo ovlivňuje jeho používání ve vzdělávacích institucích. V Galicii se ukazuje, že postavení galicijštiny je na venkově obecně silnější, protože je běžnou součástí každodenní komunikace. Ve městech však žáci často vnímají španělštinu jako jazyk s vyšší prestiží a většími možnostmi uplatnění, což se odráží na jejich motivaci používat galicijštinu ve výuce. Tento jev potvrzují i empirická data, která naznačují, že v městských školách je používání španělštiny v běžné komunikaci mezi žáky častější než na venkovských školách.

Závěrem lze říci, že teoretické přístupy k bilingvnímu vzdělávání se v mnoha případech potvrdily v empirické části práce. Současně však výzkum odhalil několik faktorů, které ztěžují realizaci bilingvního modelu v praxi. Mezi tyto faktory patří nedostatečná jazyková kompetence učitelů, věk žáků a rozdíly mezi městskými a venkovskými školami. Opatření pro podporu bilingvního vzdělávání by měla zahrnovat zvýšení podpory učitelů, další vzdělávání v oblasti jazykových dovedností a posílení motivace žáků k používání galicijštiny ve výuce. Dlouhodobé udržení galicijštiny jako důležitého prvku vzdělávací politiky v regionu bude záviset především na spolupráci mezi školami, rodinami a širší společností.

6.4. Vyhodnocení výzkumných otázek

- 1) Jak reflektují učitelé vývoj a praxi bilingvního vzdělávání v Galicii?
 - o Jaké reflektují problémy v bilingvním vzdělávání v Galicii?

Učitelé vnímají bilingvní vzdělávání v Galicii jako důležitý prvek regionálního vzdělávacího systému, který má velký potenciál přispět k ochraně galicijského jazyka a kultury. Přesto však v jejich výpovědích můžeme identifikovat řadu problémů, se kterými se v praxi setkávají. Jedním z klíčových problémů je nedostatek vzdělávacích materiálů v galicijštině. Učitelé často uvádějí, že materiály musí sami překládat, protože nejsou k dispozici v dostatečné kvalitě ani množství. Tato situace zvyšuje jejich pracovní zátěž a omezuje efektivitu výuky.

Dalším významným problémem je absence systematické podpory pro práci s cizinci. Žáci, kteří přicházejí do Galicie ze zahraničí, čelí velkým obtížím, protože neexistují přípravné třídy, ve

kterých by si mohli osvojit základní jazykové dovednosti v galicijštině a španělštině. Tito žáci jsou rovnou zařazeni do běžných tříd, což ztěžuje jejich adaptaci a zároveň klade vyšší nároky na učitele. Další výzvou je samotná jazyková nerovnováha mezi galicijštinou a španělštinou. Ačkoli zákon nařizuje vyučování některých předmětů v galicijštině, učitelé připouštějí, že někdy používají španělštinu, aby studentům usnadnili porozumění. Tento postup však potom oslabuje pozici galicijštiny jako výukového jazyka.

Kromě těchto problémů učitelé zmiňují nedostatečnou podporu ze strany institucí. Ačkoli vláda formálně garantuje dvojjazyčné vzdělávání, učitelé se domnívají, že podpora regionálních institucí je spíše symbolická než praktická. Ve výpovědích učitelů se objevuje kritika na adresu vlády (*xunty*), která je podle některých učitelů k otázce podpory galicijštiny lhostejná. Na druhou stranu učitelé vnímají i pozitivní aspekty bilingvního vzdělávání. Domnívají se, že dvojjazyčné prostředí obecně zlepšuje kognitivní schopnosti žáků, posiluje jejich dovednost přepínat mezi jazyky a podporuje schopnost učit se další cizí jazyky.

2) Jaké místo připisují učitelé galicijštině v kontextu rozvoje regionální identity?

Učitelé vnímají galicijštinu jako klíčový prvek regionální identity, který je neoddělitelně spojen s historií, kulturou a kolektivní pamětí Galicie. Jazyk je chápán nejen jako prostředek komunikace, ale také jako symbol etnické příslušnosti a kulturní identity. Ve výpovědích učitelů se často objevuje myšlenka, že hluboké porozumění galicijské kultuře není možné bez znalosti galicijštiny. Mnoho tradičních pojmů a konceptů je v galicijštině vyjádřeno specifickým způsobem, který nelze jednoduše přeložit do španělštiny nebo jiných jazyků.

Učitelé zároveň zdůrazňují, že jazyková identita je dynamická a flexibilní. Bilingvismus považují za příležitost, která jednotlivcům umožňuje rozvíjet více identit současně – galicijskou, španělskou a v některých případech i tu mezinárodní. Historický vývoj galicijské regionální identity však nebyl jednoduchý. Za frankistické diktatury byla galicijština potlačována a mnozí rodiče se rozhodli vychovávat své děti ve španělštině, aby jim zajistili lepší budoucnost. Tento proces vedl k částečné ztrátě jazykového přenosu mezi generacemi, což učitelé označují za významný problém. V současnosti se proto bilingvní vzdělávání snaží tuto mezeru zaplnit a obnovit propojení mezi jazykem a regionální identitou.

3) Jaký je pohled učitelů na jazykovou politiku v Galicii a její dopad na bilingvní vzdělávání?

Učitelé mají k jazykové politice v Galicii převážně kritický postoj. Ačkoli existují zákony, které zaručují dvojjazyčnost, učitelé se domnívají, že jejich realizace v praxi naráží na řadu překážek. Politické rozhodování o podpoře galicijštiny se mění v závislosti na vládnoucí politické straně a jejich zájmech, což způsobuje nejistotu v dlouhodobém plánování a realizaci jazykové politiky. Podpora galicijštiny ze strany vlády (*xunty*) je vnímána jako povrchní, přičemž učitelé tvrdí, že vládní opatření jsou spíše "kosmetická" než skutečně účinná.

Mezi hlavní problémy jazykové politiky patří nedostatečné financování, chybějící kvalitní učební materiály a absence jasné strategie pro podporu galicijštiny ve školách. Učitelé zmiňují, že inspirací by mohl být například jazykový model používaný v Baskicku, kde rodiče mohou volit jazykovou prioritu vzdělávání svých dětí. Tento systém by mohl být zaveden i v Galicii a zajistil by lepší rovnováhu mezi španělštinou a galicijštinou. Dalším způsobem by mohl být model jazykové imerze, užívaný v Katalánsku, který dle výzkumů přináší rovněž dobré výsledky.

Učitelé také zdůrazňují podstatu významnějšího zapojení rodin, místních komunit a médií do podpory galicijštiny. Je třeba, aby galicijština byla nejen jazykem školy, ale i jazykem domácností, veřejného prostoru a volnočasových aktivit dětí. Tímto způsobem by bylo možné vytvořit prostředí, ve kterém se galicijština používá přirozeně a nikoli jen z povinnosti.

4) Jak učitelé vnímají postavení galicijštiny ve vzdělávání ve srovnání se španělštinou?

- Jak hodnotí prestiž galicijštiny v rámci školní komunity?
- Jaké strategie doporučují pro zlepšení rovnováhy mezi oběma jazyky?

Postavení galicijštiny ve vzdělávání je v porovnání se španělštinou slabší, zejména v městských oblastech. Učitelé reflektují, že zatímco na venkově je galicijština často přirozeně používána dětmi i učiteli, ve městech dominuje španělština. Tento rozdíl je dán historickými, sociálními a ekonomickými faktory. Španělština je vnímána jako jazyk globálních příležitostí, což vede rodiče a některé učitele k tomu, aby ji upřednostňovali ve výuce.

Prestiž galicijštiny je ve školní komunitě vnímána rozdílně. Ve venkovských oblastech je galicijština stále považována za běžný jazyk, zatímco v městských oblastech je někdy vnímána

jako „venkovský jazyk“, což snižuje její prestiž. Zvýšení prestiže galicijštiny by bylo možné například prostřednictvím zapojení médií a podpory galicijských kulturních projektů.

Pro zlepšení rovnováhy mezi galicijštinou a španělštinou učitelé doporučují také například zavedení střídavého vyučování, při kterém by se předměty učily střídavě v obou jazycích. Další možné strategie vychází zejména z inspirací v dalších španělských bilingvních regionech jako je Baskicko a Katalánsko. Jednou z nich by bylo zavedení jazykové imerze, která by zajistila intenzivní kontakt žáků s galicijštinou. Tato metoda je považována za efektivní, protože podporuje přirozené osvojení jazyka a zvyšuje jeho využití i mimo školní prostředí. Zásadní je také zvýšit dostupnost učebních materiálů a technologií v galicijštině, aby se jazyk mohl stát rovnocennou součástí vzdělávacího procesu.

7. Závěr

Bilingvní vzdělávání v autonomní oblasti Galicie představuje klíčový příklad jazykové politiky, která kombinuje ochranu menšinového jazyka a potřeby jazykové inkluze v moderní společnosti. Tato diplomová práce analyzovala specifické rysy vzdělávacího systému v Galicii, přičemž se zaměřila na jeho historický vývoj, legislativní rámec a praktickou implementaci. Na základě tohoto zkoumání lze dojít k několika důležitým závěrům.

Historické okolnosti měly zásadní vliv na současnou situaci galicijštiny. Dlouhá období jazykové marginalizace, především během Frankovy diktatury, vedla k oslabení jejího postavení ve společnosti, což se projevilo i v nízké prestiži galicijštiny v porovnání se španělštinou. Přijetí demokratické ústavy v roce 1978 a zákona o jazykové normalizaci v roce 1983 umožnilo galicijštině návrat do veřejného života, a především do školního prostředí. Zavedení galicijštiny jako vyučovacího jazyka se však setkalo s obtížemi, zejména ve městech, kde převládala španělština. Jazyková politika se proto stala předmětem dlouhodobého vyjednávání a hledání nejvhodnějších řešení, která trvají dodnes.

Vzdělávací systém v Galicii odráží snahu o dosažení jazykové rovnováhy mezi galicijštinou a španělštinou. Jednotný model bilingvního vzdělávání, který zahrnuje všechny vzdělávací stupně od předškolní docházky až po středoškolské vzdělání, se zaměřuje na vyvážené rozdělení vyučovacích hodin v obou jazycích v závislosti na jednotlivých předmětech. Navzdory těmto opatřením však přetrvávají rozdíly v jazykové praxi, zejména pak mezi městskými a venkovskými oblastmi. Zatímco na venkově galicijština dominuje, ve městech si zachovává spíše symbolickou roli, často spíše vnímanou jako jazyk nižší prestiže.

Pozitivním trendem je však vznik fenoménu *neofalantes*, mladých lidí, kteří si osvojili galicijštinu ve školách a rozhodli se ji používat jako hlavní prostředek komunikace a osobní a kulturní identity. Tito noví mluvčí ukazují, že školní vzdělávání má potenciál nejen zvyšovat jazykovou kompetenci, ale také měnit společenské postoje vůči galicijštině. Navzdory těmto pozitivním jevům zůstává zásadní výzvou zlepšení mezigeneračního přenosu jazyka, zejména ve městech, kde má galicijština omezený prostor.

Srovnání Galicie s ostatními bilingvními oblastmi Španělska, jako jsou Baskicko, Katalánsko nebo Navarra, ukazuje, že neexistuje jednotný model jazykové politiky. Zatímco v Baskicku dochází k preferenci baskičtiny, v Galicii se zdá, že jazyková rovnováha se kloní spíše ve

prospěch španělštiny. Tento rozdíl je do jisté míry způsoben historickými, kulturními a politickými faktory, ale také rozdílným přístupem regionálních vlád. Galicie se zaměřuje na pragmatický model, který kombinuje ochranu menšinového jazyka s respektem k dominantní španělštině. Tento přístup sice umožňuje zachování bilingvismu, ale zároveň riskuje postupné oslabování prestiže galicijštiny, pokud nebude doplněn o další podpůrná opatření.

Zkušenosti z Galicie potvrzují, že klíčem k úspěšnému bilingvnímu vzdělávání je citlivá a flexibilní jazyková politika, která bere v úvahu nejen historické a kulturní podmínky, ale také potřeby a postoje místních obyvatel. Školy hrají v tomto procesu zásadní roli nejen jako místa jazykového vzdělávání, ale také jako nástroje sociální soudržnosti a kulturní identity. Vzdělávací systém proto musí být neustále přizpůsobován měnícím se podmínkám, a to jak prostřednictvím legislativních změn, tak i zlepšením přípravy učitelů a zapojením širší veřejnosti.

Galicijský model bilingvního vzdělávání představuje inspirativní příklad toho, jak může být jazyková politika implementována v praxi. Je však zřejmé, že pro dlouhodobé udržení bilingvismu je nezbytné zvýšit společenskou prestiž galicijštiny a zajistit její přirozenou přítomnost nejen ve školách, ale také v rodinách, komunitách a veřejném životě. Úspěch tohoto úsilí bude záviset na spolupráci mezi regionální vládou, školami, rodiči a samotnými studenty. Pouze tímto způsobem bude možné zajistit, že galicijština zůstane živým a respektovaným prvkem galicijské společnosti i pro budoucí generace.

Citovaná literatura

- Baker, C. (2001). *Foundations of Bilingual Education and Bilingualism*. Clevedon: Multilingual Matters Ltd.
- Comitee of Experts of the European Charter of Regional or Minority Languages. (2024). *Sixth Evaluation Report on Spain*. Štrasburk: Secretariat of the European Charter for Regional or Minority Languages. Získáno 30. Říjen 2024, z <https://rm.coe.int/spainecrml6-en/1680b1b32d>
- Commission, E. (nedatováno). *Jazyková rozmanitost*. Načteno z European Education Area: <https://education.ec.europa.eu/cs/focus-topics/improving-quality/multilingualism/linguistic-diversity?>
- Council of Europe. (nedatováno). *Reports and Recommendations*. Získáno 30. Říjen 2024, z European Charter for Regional or Minority Languages: [https://www.coe.int/en/web/european-charter-regional-or-minority-languages/reports-and-recommendations#{%2228993157%22:\[20\]}](https://www.coe.int/en/web/european-charter-regional-or-minority-languages/reports-and-recommendations#{%2228993157%22:[20]})
- Čermák, P., Kořátková, A., Buchtele, T., & Mrva, J. (2023). *Jazyková situace v současném Španělsku*. Praha: Nakladatelství Karolinum.
- European Commission. (nedatováno). *Informace o politice mnohojazyčnosti*. Načteno z European Education area: <https://education.ec.europa.eu/cs/focus-topics/improving-quality/multilingualism/about-multilingualism-policy>
- European Commission. (nedatováno). *Mnohojazyčnost jako klíčová kompetence*. Načteno z European Education Area: <https://education.ec.europa.eu/cs/focus-topics/improving-quality/multilingualism/multilingualism-as-a-key-competence>
- Eurydice España - rediE. (nedatováno). *La enseñanza de lenguas cooficiales, regionales o minoritarias por Administración educativa*. Získáno 8. Listopad 2024, z Ministerio de educación, formación profesional y deportes: <https://www.educacionfpydeportes.gob.es/mc/redie-eurydice/sistemas-educativos/contexto/lenguas-cooficiales-regionales-minoritarias.html>
- Eurydice. (nedatováno). *Spain: Organización y administración general del Sistema Educativo*. Získáno 8. Listopad 2024, z Comisión Europea: <https://eurydice.eacea.ec.europa.eu/es/national-education-systems/spain/organizacion-de-la-ensenanza-privada>
- Eurydice. (nedatováno). *Spain: Overview*. Získáno 8. Listopad 2024, z Comisión Europea: <https://eurydice.eacea.ec.europa.eu/es/national-education-systems/spain/espana>
- Eustat. (8. Listopad 2024). *Estadística de la actividad escolar*. Načteno z Eustat: https://www.eustat.eus/estadisticas/tema_68/opt_1/tipo_1/ti_estadistica-de-la-actividad-escolar/temas.html
- Evropská komise/EACEA/Eurydice. (2019). *Výuka regionálních nebo menšinových jazyků. Zpráva Eurydice*. Lucemburk: Úřad pro publikace Evropské unie.

- Evropská unie. (nedatováno). *Jazyky*. Získáno Říjen 2024, z Evropská unie: https://european-union.europa.eu/principles-countries-history/languages_cs
- Evropská unie. (nedatováno). *Španělsko*. Získáno 30. Říjen 2024, z Evropská unie: https://european-union.europa.eu/principles-countries-history/eu-countries/spain_cs
- Gobierno de Navarra: Departamento de Educación. (8. Listopad 2024). *Estadística de Datos Básicos*. Načteno z Educación: <https://www.educacion.navarra.es/web/dpto>
- Grosjean, F. (2019). Bilingvismus: krátké představení. V F. Grosjean, & P. Li (Eds.), *Psycholingvistika bilingvismu*. Praha: Nakladatelství Karolinum.
- Hannum, K. L. (Srpen 2020). Language policy and practice between urban and rural schools in Galicia, Spain. *GeoJournal*, 85(2).
- Hendl, J. (2023). *Kvalitativní výzkum*. Praha: Portál.
- Listina základních práv Evropské unie, ve znění publikované v Úředním věstníku EU C*. (nedatováno). Načteno z European Union: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:12012P/TXT>
- Ministerio de educación, formación profesional y deportes. (nedatováno). *La enseñanza de lenguas cooficiales, regionales o minoritarias por Administración educativa*. Získáno 30. Říjen 2024, z Eurydice España-REDIE: <https://www.educacionfpydeportes.gob.es/mc/redie-eurydice/sistemas-educativos/contexto/lenguas-cooficiales-regionales-minoritarias.html>
- Nandi, A. (2017). Language Policies and Linguistic Culture in Galicia. *LaborHistórico*, 3(2).
- Rada Evropy. (nedatováno). *Evropská charta regionálních či menšinových jazyků*. Načteno z Vláda České republiky: <https://vlada.gov.cz/cz/ppov/rnm/dokumenty/mezinarodni-dokumenty/evropska-charta-regionalnich-ci-mensinovy-ch-jazyku-17547/#>
- Švaříček, R., & a kol. (2014). *Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách*. Praha: Portál.
- Taylor, M. L. (2022). La Diversidad Lingüística Durante y Después del Franquismo en España. *The Review: A Journal of Undergraduate Student Research*(23).
- Xunta de Galicia. (nedatováno). *Datos básicos da lingua galega: Competencia e usos*. Získáno 8. Listopad 2024, z O Portal da Lingua Galega: <https://www.lingua.gal/o-galego/conhecendo/competencia-e-usos>
- Xunta de Galicia. (nedatováno). *La lengua gallega*. Získáno 8. Listopad 2024, z Xunta de Galicia: <https://www.xunta.gal/es/a-lingua-galega>

Přílohy

Příloha č.1: Přepis polostrukturovaného rozhovoru U3 v originálním španělském jazyce s ukázkou kódování

Příloha č.2: Prázdný informovaný souhlas, v galicijštině a v překladu do českého jazyka

Příloha č.3: Set výzkumných otázek

Příloha č.1: Přepis polostrukturovaného rozhovoru U3 v originálním španělském jazyce s ukázkou kódování

U3

¿Bueno, pues puedes resumir, ya me dijiste un poco, pero puedes resumir un poco tu formación y cuánto tiempo llevas trabajando como maestro?

Yo soy formado como filólogo en filología portuguesa y filología gallega en la Universidad de Santiago de Compostela.

5 **¿Y te especializaste en educación? ¿Tus estudios?**

Sí, vamos a ver, aquí filología es general, puede ser para todo. Después hay que hacer un máster, un máster de dos años de especialización en pedagogía. Entonces, con ese máster ya puedes entrar en la educación. Yo entré en educación a través de la Escuela Oficial de Idiomas, que es un sistema aquí en España para la enseñanza de lenguas extranjeras. En mi caso, empecé con un curso de iniciación y

10 perfeccionamiento de gallego.

Después me fui a otra comunidad autónoma, Extremadura, a dar clases de español. Tras otros trabajos, volví a la Universidad de Vigo como profesor asociado de portugués. Ahí estuve varios años. Luego vine como profesor a la Universidad de Santiago, en el Centro de Lenguas Modernas, donde estuve 13 años. Después, como en la universidad no había muchas perspectivas, me fui a la enseñanza secundaria.

15 Enseñanza secundaria y bachillerato.

Perfecto, gracias. ¿Y puedes decirme en tus palabras cómo describirías el estado actual de la enseñanza bilingüe español-gallego en Galicia? Yo sé cómo es oficialmente, pero desde tu perspectiva, ¿cómo lo describirías a una persona de fuera?

Yo ahí diferencio dos planos. Un plano teórico, que es la enseñanza equilibrada de gallego, la lengua
20 *realidad lingüística* propia de Galicia, y español, la lengua del Estado. Pero en el día a día hay un gran desequilibrio entre gallego y español. No en el número de horas, porque es exactamente el mismo, pero sí en otros aspectos.

1

relación español x gallego

Y no es una causa exclusiva de la enseñanza, de los institutos o de las escuelas, sino que es algo social.

Hay un gran desequilibrio entre los usos del español y del gallego.

Claro. Bueno, si nos enfocamos un poco en la enseñanza bilingüe, ¿cuáles crees que son las principales ventajas y desventajas de un sistema bilingüe para los profesores y para los alumnos?

Yo es que no le veo desventajas. Sí, hablo también como una persona bilingüe, mi lengua materna es el gallego, pero tuve contacto tanto en la escuela como en el ámbito social con el español. Entonces, soy incapaz de hablar de lo negativo. Pero cuando la gente enumera las partes negativas, lo que suelen mencionar es la segregación. Es una corriente muy, muy, muy minoritaria en Galicia. Pero existe una corriente de opinión que dice que las personas que hablan o quieren gallego tienen que estar separadas de los que quieren o hablan español. Y eso no obedece a la realidad.

¿Y crees que eso puede, por ejemplo, ocurrir entre los alumnos? Que los que, por ejemplo, hablan gallego en casa prefieran ser amigos de los que están en ese mismo caso.

No, en un contexto de proximidad lingüística, como son lenguas románicas muy próximas aquí en los centros de los institutos y también fuera, la realidad es que una persona que habla gallego puede tener hijos con una persona que habla español. Es mi caso, claro. Yo tengo hijos con una persona que siempre habla en español, en su ámbito familiar hablaba español, y nosotros ahora mayoritariamente utilizamos gallego, pero no tenemos ningún tipo de problema. Sí es cierto que cuando una lengua está en situación precaria, como es el caso del gallego, el mejor sistema, bajo mi óptica, es un sistema de inmersión lingüística. Es decir, que la mayoría de las materias se impartan en gallego, evidentemente manteniendo el español como lengua vehicular. Pero no es sólo en el ámbito escolar, es en el ámbito general. Muchos niños tienen como único contacto con el gallego la escuela, por diferentes causas: o porque no son

gallegos o porque en sus ámbitos familiares se usa poco o nada el gallego. Entonces, muchos niños, especialmente en institutos urbanos, solo van a tener contacto con el gallego en las escuelas.

45 **¿Y crees que puede ser bueno, puede tener impacto en el alumnado, por ejemplo, en cuanto a sus competencias lingüísticas? Que, por ejemplo, cuando aprenden otras lenguas, ¿puede jugar un papel el hecho de que ya conocen varias lenguas y les facilite el aprendizaje de otras?**

Yo es que, insisto, solo le veo ventajas. Hay algunos detalles que comentan algunas personas, algunos padres y madres, algunos alumnos, que es la cuestión de “es que me confundo, es que mezclo las 50 lenguas”. Pero es un detalle menor. ^{beneficios} Es decir, lo importante es que los niños tienen acceso a diferentes

expresiones culturales. Siempre hablamos de la literatura, de la música, del cine, de cualquier ámbito de expresión cultural con diferentes ópticas. Es decir, hay una realidad próxima, que es la realidad gallega, y que es realmente lo que ellos viven como más cercano, y después, a partir de ahí, tienen otras realidades. Lo cierto es que ahora mismo los alumnos gallegos están estudiando, como regla general, 55 gallego, castellano, inglés como primera lengua y después portugués o francés. Algunas personas

inciden en que pueda haber alguna confusión entre una palabra o un acento. Pero claro, tenemos que ^{ventajas + beneficios} hablar de lo que es importante: y es que tienen a su alcance no solo lenguas diferentes, sino visiones del mundo diferentes. Y yo creo que solo soy capaz de ver las ventajas.

Sí, está muy bien, sí. Bueno, se supone que también este ambiente puede crear algún estrés y 60 dificultades para, por ejemplo, niños que son de países extranjeros, que tienen algunas necesidades especiales. ¿Se ofrece algún apoyo a ese tipo de alumnado? Por ejemplo, si los migrantes vienen y no saben ni gallego ni castellano.

A veces ponemos el foco en los niños, esos niños que llegan sin conocimientos lingüísticos, pero yo creo que el foco debería estar en la administración. ¿Qué hace la administración, es decir, la consellería en este caso, para enfocar de la mejor manera posible esas situaciones? Me explico. Lo que no tiene sentido es que en la misma clase yo tenga niños que hablan gallego, niños que, sin hablar gallego, frecuentemente tienen conocimientos, y ahí se juntan personas de diferentes orígenes. Uno, pongamos por caso, marroquí, que no habla una lengua románica, que a veces no sabe ni leer ni escribir en su propia lengua materna, está en la misma clase que un recién llegado de Venezuela, que un niño que tiene dificultades de conocimiento, con un niño que tiene TEA, con otro que tiene otras circunstancias. Y estamos todos juntos. Entonces, el problema no son los niños, el problema es cómo los acogemos. Yo fui responsable de grupos de alumnos sin conocimientos de las lenguas vehiculares, ya sea gallego o español. Es muy diferente si esos niños están en aulas de acogimiento, donde puedan estudiar de manera especializada y específica gallego o español, a que estén en el mismo grupo. Entonces, sí es necesario acogerlos, pero es necesario acogerlos bien, con material específico, con profesionales especializados, con horas exclusivas para ellos. Porque muchas veces ponemos el foco en la lengua, claro, pero esos *estudiantes migrantes* niños no conocen absolutamente nada de la realidad en donde llegan. Y es realmente duro para esos niños, duro para los profesores, duro para sus compañeros, porque muchas veces tenemos que comenzar, *problemas de integración* comenzar una y otra vez lo que ya fue trabajado. Porque un niño acaba de llegar en el mes D, puede llegar en cualquier mes y va para la misma clase. Entonces, yo personalmente, este centro y en los centros en que estuve, siempre solicitamos aulas de acogida, aulas de integración. El niño no puede llegar de Marruecos, de Senegal, de Ucrania, de Venezuela, de Brasil, de donde sea, y al día siguiente aparecer en un instituto funcional.

¿Por ejemplo, aquí de alguna manera esas clases de acogida, no hay aulas de acogimiento?

85 No hay aulas de acogimiento. Solo si hay posibilidad de horas, como fue mi caso en otros centros, pues hicimos grupos de acogimiento, por ejemplo, con niños de Ucrania, con niños de Brasil, de Marruecos, pero fue porque había horas. Es decir, que yo tenía la posibilidad. Pero como sistema sistemático no existe, van directamente a los mismos grupos y eso es un problema gravísimo. Es realmente ahora mismo lo más difícil para nosotros como profesores, sin duda.

90 Entiendo. Bueno, gracias. ¿Sobre eso, si nos metemos un poco en la identidad lingüística, cómo podrías describir tu relación personal con el gallego? Y bueno, ¿cuál es la importancia del gallego en el contexto de Galicia, de la cultura local y qué papel juega en el sistema educativo o la educación?

En este sentido, es una pregunta compleja.

95 Sí, lo siento.

¿Lo puedes dividir o tenemos varios meses para responder?

Sí, lo sé, lo siento.

Son varias cuestiones. En relación a mi biografía lingüística, yo hablé gallego. Soy de una zona urbana, pero al mismo tiempo rural, lo que es muy importante.

100 ¿Pero lo percibes como algo importante de verdad, que forma parte de tu identidad?

Sí, sin duda. Pero bueno, yo siempre les digo a los alumnos: la lengua es siempre, siempre, siempre comunicación e identidad. Es decir, yo necesito un ámbito de comunicación, pero al mismo tiempo forma parte de mi identidad. Y no soy capaz de dividir una cosa de la otra. Si es muy identitaria, pero yo no puedo comunicarme con nadie, deja de tener sentido. Pero si es simplemente un vehículo de

105 comunicación, pues sería un poco como es el inglés internacionalmente. Yo parto del principio de que

la identidad gallega tiene como base la identidad lingüística. El gallego es, en mi plano personal y en el plano educativo, algo muy similar. Es decir, las personas que se forman en el sistema educativo gallego tienen que conocer el gallego. Y no solo el gallego, sino el gallego como un vehículo que transporta cultura, identidad y otros valores. Una visión del mundo. No sé si respondí porque es bastante.

110 **Sí, sí, yo sé que es bastante amplio, entiendo.**

Y después hay una obsesión con que haya identidades únicas. Es decir, que yo hable gallego no quiere decir que no pueda hablar español. Y que yo disfrute de la cultura gallega no quiere decir que no disfrute de la cultura española. Y a veces, especialmente en territorios monolingües, por ejemplo, para un español típico de Madrid o de Castilla, y en ámbitos intelectuales también, si tú hablas gallego parece que estás

115 en contra del español. Si te consideras más gallego que español, parece que estás en contra de la identidad española. Y no es eso. Es decir, una persona tiene identidades múltiples y lo interesante es que tú seas capaz de aprovechar todas esas ventajas competitivas.

Claro. Bueno, voy a soltar un par de cosas. Ya lo comentamos un poco, pero si hablamos sobre la Junta y su apoyo, ¿cómo percibes tú el apoyo y los obstáculos en cómo la Junta soporta la
120 **educación bilingüe? Porque ya comentamos un poco que, por ejemplo, en otras regiones españolas como en el País Vasco, ahí ofrecen una educación donde la gente puede elegir entre cuatro tipos de enseñanza bilingüe. Una de ellas, por ejemplo, ofrece una educación completamente en euskera y solamente las clases de español están en español. ¿Entonces cómo lo ves?**

Yo es que en el caso del vasco es un caso un poco diferente, porque la diferencia lingüística y la distancia
125 lingüística impiden la intercomprensión. En el caso del gallego, yo creo que el mejor sistema sería un sistema educativo ideal + la inmersión sistema de inmersión lingüística donde todo esté vehiculado en gallego, con materias en español, pero

realidad lingüística/social
que la base sea en gallego. Porque la realidad es que el contacto de muchos alumnos con el gallego está muy reducido, no solo por la cuestión del sistema educativo, sino por la realidad social, donde el gallego históricamente estuvo o perseguido o con muchas dificultades para acceder a ámbitos económicos, sociales, culturales, etc. Entonces, yo creo que la Junta debería hacer un apoyo mucho más explícito, es decir, una apuesta de verdad por promover el gallego.

¿Crees que eso también tiene un impacto? Es decir, históricamente, ¿el gallego se ha percibido como una lengua de lo rural?

Creo que eso es evidente. Y además es muy chocante porque, aunque los datos o la realidad puedan contradecirlo, persisten esos prejuicios. Da igual que yo estudiase o que provenga de la ciudad más poblada de Galicia, da igual que haya viajado, da igual que tenga estudios, lo que sea. Para muchos estudiantes sigue siendo una lengua de ignorantes, de analfabetos, de gente que no viaja, de gente pobre. Es realmente difícil romper ese tipo de prejuicios.

¿Cómo explicarías tú mismo que el número de hablantes con conocimiento activo de la lengua está disminuyendo? Por ejemplo, en Cataluña y País Vasco, según las estadísticas, está creciendo. ¿Por qué crees que pasa y qué papel juega la educación en esto?

Sabemos que los datos se pueden manipular, o no manipular exactamente, pero si interpretar de manera diferente. El gallego tiene una fuerte presencia, pero es cierto que hay una tendencia difícil de cambiar y transformar. Por ejemplo, hay dificultades en la transmisión familiar. Generacionalmente, los abuelos *desafíos + transmisión generacional* hablan más gallego que los padres y más gallego que los hijos. Esa transmisión generacional decrece.

¿Y puedes decir por qué crees que ocurre?

Bueno, son varios procesos. *desafíos + urbanización →* Uno es la urbanización. En el ámbito urbano se hablaba más español. Si la

gente abandona el rural y se integra en una ciudad mayor como Vigo, Coruña, Santiago o villas de tamaño medio, ese cambio rural-urbano implica también un cambio lingüístico. Después, es muy difícil *desafíos + transmisión lingüística* romper dinámicas sociales. Si alguien habla gallego, pero le habla español a su hijo, romper esa dinámica es complicado. Además, los distintos gobiernos gallegos no han hecho una apuesta decidida por *política lingüística* promocionar el gallego ni en el ámbito educativo ni en el social general. Son varias inercias que explican la decadencia o los bajos números de uso del gallego. Pero también podemos tener otra visión: a pesar de todas esas condiciones negativas, el gallego se mantiene. Y se mantiene bastante bien. Si todos los *el futuro* factores estuvieran en contra, la lógica diría que el gallego debería haber desaparecido, pero no es la realidad. Por ejemplo, mis padres no pudieron ponerme un nombre en gallego. El gallego estaba ridiculizado en todos los ámbitos. Y, a pesar de eso, me hablaron en gallego, me transmitieron amor por la lengua. Yo continúo hablándolo y se lo hablo a mis hijas. En relación a la responsabilidad política, sí, *política lingüística* pero no podemos excusarnos solo en exclusividades políticas.

160 Todos tenemos nuestro granito de arena. Entonces, hace falta mucho. Sí, pero en el ámbito educativo, aunque haga falta, no es donde más hace falta. Son otros ámbitos sociales los que nosotros estamos *sociolingüística/realidad social* constantemente observando, donde el gallego está o desaparecido, o excluido, o escondido. Entonces, digamos que es algo más complejo. Porque a veces resulta un poco injusto que se coloque siempre el *educación bilingüe* foco en la enseñanza, cuando, insisto, para mucha gente es el único contacto que va a tener con el *gallego*. Por ejemplo, yo estudié en Vigo, y para muchos niños el único contacto que tenían con el gallego era en el instituto. El cambio lingüístico del español al gallego se produce gracias al instituto. Entonces,

no se ve muy justificada esa preocupación que hay sobre la enseñanza y no sobre otros ámbitos sociales que son igual de importantes.

¿Hay algunos cambios o mejoras que te gustaría ver en la educación? En cuanto a las lenguas en el futuro, si pudieras decirle algo a la Junta, ¿qué les dirías?

170 No soy yo quien lo dice, sino miles de personas. Hay algo que es esencial: los programas de inmersión lingüística. Es decir, una lengua en situación como la gallega, de minorización —que no minoritaria, sino de minorización—, solo se puede promocionar a través de programas de inmersión lingüística. Ese es un ámbito clave. Otro ámbito fundamental es la atención a los niños emigrantes o a aquellos que, por 175 razones familiares, no tengan contacto ni con el gallego ni con el español. Esas personas necesitan una atención especial, porque parten de una situación diferente.

Y hay un tercer pilar que considero relevante, que es promocionar el portugués como segunda lengua 180 *beneficios + relación con el portugués* extranjera en los institutos. Porque esto les ofrece a los estudiantes una visión del mundo distinta.

Siempre se dice que "el gallego no sirve para nada", pero cuando los niños tienen contacto con el 180 portugués, con Portugal y con otras realidades a través de esta lengua, se dan cuenta de que el gallego tiene una variante muy próxima que les abre otras perspectivas. Normalmente, los gallegos se dan cuenta de esta ventaja cuando quieren pedir un Erasmus, cuando solicitan una beca, un programa de investigación, o cuando quieren trabajar en una gran empresa en Brasil, Angola o Mozambique. Ahí sí dicen: "Oye, que yo hablo gallego, que yo los puedo entender, que yo puedo ir para allá". Evitar 185 que ese contacto con la lengua portuguesa se produzca años después, ya en la etapa adulta, y hacerlo desde el ámbito escolar, creo que sería muy beneficioso. Esos tres pilares —la inmersión lingüística, la atención a los niños migrantes y la promoción del portugués— supondrían una gran transformación.

¿Y cómo ves el futuro del gallego? Pensando en la situación actual, ¿cuál es tu visión de lo que puede suceder?

190 El futuro es el día a día. Hay días en que soy optimista y otros en los que soy menos optimista, pero no soy pesimista. *el futuro* El gallego es lo que la sociedad gallega quiere que sea. Si la sociedad gallega quiere que desaparezca, va a desaparecer. Pero, bajo mi punto de vista, el futuro es complicado, sí, pero optimista. Y el futuro, claramente, está en los neofalantes. Son esas personas que, habiendo hablado español, o tras haberse roto la cadena de transmisión generacional, *el futuro + neofalantes* deciden recuperar el gallego. En los centros educativos vemos este fenómeno constantemente: niños que entran hablando gallego, lo pierden en el instituto y luego lo recuperan. También hay niños que entran al sistema educativo sin tener casi contacto con el gallego, y lo acaban aprendiendo y adoptando. El sistema educativo es, por tanto, un ámbito esencial. Es un espacio donde los niños tienen tiempo para reflexionar y, sobre todo, para ganar amor por la lengua. Lo más importante es lo próximo, lo que te rodea.

200 **Hablamos un poco sobre los neofalantes en la universidad. ¿Qué opinas de este fenómeno?**

Sí, sí. Yo no soy neofalante, soy "paleofalante", pero reconozco que el futuro está en los neofalantes. Si hay personas que quieren abandonar el gallego, también habrá personas que quieran recuperarlo. Desde mi punto de vista, el futuro está en esos neofalantes de ámbitos urbanos, con conocimientos amplios y con una visión del mundo mucho más abierta, pero que, al mismo tiempo, parten de lo que tienen cerca, de lo que es próximo.

Para concluir, ¿hay algo importante que no hayamos mencionado y que te gustaría compartir?

No, la verdad es que no. Simplemente insistiría en que no se debe poner todo el foco en la enseñanza y la educación, aunque sí es necesario poner una parte de la atención ahí. Pero no exclusivamente en la educación.

210 **¿Cuáles serían esos otros ámbitos igual de importantes?**

cultura gallega
Por ejemplo, la cultura. En Galicia, la cultura en gallego está bastante promocionada. Incluso ahora se dan situaciones curiosas, donde hay una desconexión entre el producto cultural y los usos lingüísticos.

Hoy en día se puede ver a personas que disfrutan de grupos de música gallega, asisten a festivales de música en gallego, les encanta tocar la gaita o bailar danzas tradicionales, pero no hablan gallego.

215 Esta desconexión no es trivial. La gente consume cultura gallega, pero no usa la lengua gallega. Es una especie de separación que no debería existir.

¿Cómo se podría solucionar?

Creo que habría que enfocar el mensaje para que la gente entienda que hablar una lengua no impide hablar otra. Que hablar gallego no impide hablar español o inglés. Y que querer aprender inglés perfectamente no significa que no puedas aprender gallego perfectamente. Todavía hay cierta reticencia a aprender gallego o, al menos, a valorarlo. Algunas personas piensan: "No me interesa, no me importa", pero yo creo que este es un ámbito en el que hay mucho por hacer, tanto en la educación como fuera de ella.

225 **¿Qué tipo de trabajo crees que hace falta fuera del ámbito educativo?**

Se necesita un esfuerzo grande en cuanto a concienciación, conocimientos y uso general de la lengua.

apoyo
Es decir, no basta con enseñar la lengua en los colegios. Tiene que haber una presencia real en la vida

social, en los medios de comunicación, en los espacios de ocio, en la administración pública y en la economía. Si el gallego se escucha solo en las aulas y no fuera de ellas, se convierte en una lengua de "usar y tirar". Pero si está presente en la calle, en las tiendas, en la televisión y en Internet, la gente lo va a ver como una lengua útil, no solo como una asignatura escolar.

Bueno, pues muchísimas gracias. Eso es todo.

12

Příloha č.2: prázdný informovaný souhlas, v galicijštině a s překladem do českého jazyka

Consentimento informado para participar nunha investigación cualitativa

Eu, _____ (nome e apelidos), declaro que:

- Fun informado/a de xeito detallado sobre os obxectivos e o propósito desta investigación. A entrevista trata sobre o tema: Experiencias dos profesores co ensino bilingüe en Galicia.
- Tiven a oportunidade de facer preguntas e todas foron respondidas de maneira satisfactoria.
- Entendo que a miña participación é completamente voluntaria e que podo retirar o meu consentimento en calquera momento sen ter que dar explicacións.
- Acepto que as miñas respostas serán anonimizadas e empregadas exclusivamente para os fins deste traballo de fin de máster.
- Comprendo que podo solicitar en calquera momento o acceso aos meus datos persoais, a súa corrección ou eliminación, contactando co investigador a través do correo electrónico: martina.kohoutova99@gmail.com
- Os datos que proporcione serán gardados durante o tempo necesario para completar o traballo de fin de máster e posteriormente destruídos de forma segura.

Estou de acordo coa miña participación: (marque a opción adecuada)

SI

NON

Sinatura: _____

Data: _____

Persoa de contacto:

Investigadora: Martina Kohoutová

Correo electrónico: martina.kohoutova99@gmail.com

Informovaný souhlas s účastí na kvalitativním výzkumu

Já, _____ (jméno a příjmení), prohlašuji, že:

1. Byl/a jsem podrobně informován/a o cílech a účelu tohoto výzkumu. Rozhovor se týká tématu: zkušenosti učitelů s bilingvním vzděláváním Galicii.
2. Měl/a jsem možnost klást otázky a všechny byly zodpovězeny k mé spokojenosti.
3. Beru na vědomí, že moje účast je zcela dobrovolná a že mohu svůj souhlas kdykoli odvolat bez uvedení důvodu.
4. Souhlasím s tím, že moje odpovědi budou anonymizovány a použity výhradně pro účely této diplomové práce.
5. Rozumím tomu, že mohu kdykoli požádat o přístup k mým osobním údajům, jejich opravu nebo vymazání, a to kontaktováním tazatele na e-mailu: martina.kohoutova99@gmail.com
6. Údaje, které poskytnu, budou uchovávány po dobu nezbytnou pro dokončení diplomové práce a následně bezpečně zničeny.

Souhlasím se svou účastí: (zaškrtněte, prosím, vhodnou možnost)

ANO

NE

Podpis: _____

Datum: _____

Kontaktní osoba:

Tazatel: Martina Kohoutová

E-mail: martina.kohoutova99@gmail.com

Příloha č.3: Set výzkumných otázek

I. Úvod

- Můžete mi prosím stručně popsat své vzdělání a profesní dráhu?
- Jaké předměty vyučujete a v jakém jazyce? Na jaké škole?
- Jak byste popsal/a současný stav bilingvního vzdělávání v Galicii?
 - o Jak byste popsal/a jeho hlavní charakteristiky?

II. Vlastní zkušenosti s bilingvní výukou

- Jaké jsou vaše osobní zkušenosti s výukou v bilingvním prostředí?
- Jaké jsou podle vás hlavní výhody a nevýhody tohoto systému?
- Jaké jsou největší výzvy, kterým čelíte jako učitel/ka v bilingvním systému?
- Co jsou v tomto systému podle vás největší výzvy pro žáky?
- Jaké změny nebo vývoj jste pozoroval/a/pozorujete v oblasti bilingvního vzdělávání během svého studia a kariéry?
- Myslíte si, že se u bilingvních žáků jejich znalost dvou jazyků promítá do jejich jazykových dovedností nebo akademického výkonu ve srovnání se žáky s monolingvním vzděláváním? Např. je pro ně pak jednodušší osvojování dalších jazyků?
- Nepředstavuje bilingvní výuka pro některé děti, např. děti se speciálními vzdělávacími potřebami, děti s OMJ apod. psychický stres a obtíže? Je těmto žákům nabízena nějaká podpora?

III. Regionální identita

- Jaký význam má podle vás galicijský jazyk v kontextu místní kultury? Jak se to odráží ve vzdělávacím systému? Jaký je váš osobní vztah ke galicijštině?
- Jaký význam má podle vás vzdělávání v galicijštině pro uchování a podporu místní kultury a identity?
- Jak vnímají rodiče a celkově společnost bilingvní vzdělávání a jeho současný model v Galicii? Vidíte rozdíly v přístupu mezi různými skupinami (např. dle věku, původu, vzdělání apod.)?

IV. Jazyková politika, kontext Španělska

- Jak vnímáte podporu nebo překážky ze strany galicijské a španělské vlády ohledně bilingvního vzdělávání? Jsou podle vás dostatečné?
- Máte nějaké zkušenosti nebo znalosti o bilingvním vzdělávání v jiných španělských regionech?
 - o Jak byste srovnal/a situaci v Galicii s jinými regiony, jako je Katalánsko nebo Baskicko – v čem si myslíte, že je Galicie specifická?
 - o Nebylo by například vhodné, aby bylo nabízeno více modelů jazykové výuky, jako tomu je například v Baskicku – na rozdíl od této komunitní oblasti Galicii například nenabízí vzdělávací model, kde by výrazně převažovala galicijština
- Má na současný vzdělávací model vliv fakt, že z historického hlediska byla galicijština vnímána spíše jako jazyk venkova?
- Jak si vysvětlujete, že statisticky počet mluvčích s aktivními znalostmi kooficiálních jazyků v Baskicku a Katalánsku stoupá, ale v Galicii je tomu naopak? Má na to dle vašeho názoru vliv školství?
- Jak si vysvětlujete, že dle výzkumů se vzrůstajícím věkem podíl používání galicijštiny v různých oblastech života klesá? Má na to svůj vliv školství?

V. Vize do budoucna

- Jaké konkrétní kroky by podle vás měly být podniknuty, aby se bilingvní vzdělávání v Galicii dále rozvíjelo a zkvalitňovalo?
- Jaké jsou podle vás hlavní oblasti, ve kterých by se mělo bilingvní vzdělávání v Galicii zlepšit? Jaké změny nebo zlepšení byste rád/a viděl/a v bilingvním vzdělávání v Galicii v příštích letech?
- Jaká je vaše vize ideálního bilingvního vzdělávacího systému v Galicii? Co by se mělo změnit, aby se tato vize stala realitou?
- Jak vidíte budoucnost galicijštiny? Myslíte si, že její užívání bude mít i nadále klesající tendenci? Jakou roli v tom sehrává školství?

VI. Závěr

- Kdybyste mohl/a něco vzkázat těm, kteří rozhodují o vzdělávací politice v Galicii, co by to bylo?
- Je něco dalšího, co byste chtěl/a sdílet ohledně svých zkušeností nebo názorů, co jsme nezmínili?